

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Prosinec 2004

Ročník XIV

Číslo 12

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Národní park je učebnice přírody 1

Na aktuální téma: Podyjí

Národní park Podyjí..... 4

Aktuality

Ambrozkova krev je kontaminována

DDT a PCB 7

Na Den stromů se sázelo a slavilo

po celé republice 8

Sněmovna schválila pravidla pro nakládání

s elektroodpadem..... 9

Česká geologická služba obdržela významné

mezinárodní ocenění 10

MŽP má pro fondy EU připraveno dostatek

kvalitních projektů..... 11

Vláda rozhodla o dalších ptačích oblastech..... 12

Německo-rakousko-český projekt zaměřený na

posílení odborů životního prostředí krajských

úřadů byl úspěšně dokončen 12

Integrovaný registr znečišťování – nový nástroj

k ochraně životního prostředí u nás..... 13

Připravujeme ekocertifikaci služeb v cestovním

ruchu..... 13

Na aktuální téma: Ekofilm

Ekofilm 2004 byl jubilejní i rekordní 14

Ekofilmu je třicet let 17

Evropská unie

Informace o zasedání Rady EU pro životní

prostředí ze dne 14. října v Lucemburku 20

Informace o hodnocení Rumunska, Bulharska,

Turecka a Chorvatska v jejich přípravě na vstup

do EU..... 23

Jak to vidí

Co pro nás znamená rafitakace Kjótského

protokolu Ruskem? 27

Informujeme

Podaří se našim městům opět uspět v soutěži

o Evropské ceny?..... 28

Nobelova cena míru za rok 2004 udělena

„udržitelnému rozvoji, demokracii a míru“ .. 29

Revitalizace Halenkovického potoka..... 31

Příprava revitalizace Borovinského potoka 31

Ekofilm 2004 – udělené ceny 32

Ministr Libor Ambrozek si nechává odebrat krev pro testování na nebezpečné látky. K článku na str. 7. Foto Ondřej Petrlík

Národní park je učebnice přírody

Rozhovor Jany Plamínkové s ředitelem Správy národního parku Podyjí Ing. Tomášem Rothröcklem

O Národním parku Podyjí se ve sdělovacích prostředcích příliš často nemluví. Znamená to, že u vás žádné velké problémy nejsou?

Myslím, že „nedostatek publicity“ neznamená, že nemáme problémy. Jsou podobné jako v jiných chráněných územích a vycházejí z toho, že vždy, když je zajišťována ochrana nějakého území, tak to vyvolává zvýšený zájem o ně. Jde o klasický střet „člověk versus příroda“. Člověk exploatátor, který chce něco z přírody „odnést“, versus ochranné podmínky, které nastoluje stát v zájmu ochrany daného území tak, aby bylo – jak se už trochu zprofanovaně říká – zachováno pro budoucí generace.

Podyjí je nejmenší národní park u nás s rozlohou pouhých 63 km². Jak se tento fakt projevuje při praktické péči o park?

Je samozřejmě velký rozdíl, když pečujete o takto malé území než o velký národní park. S kolegy se často smějeme, že v ČR máme dva „maloparky“ a dva „velkoparky“. Malé území je daleko více zranitelné impakty zvenčí. Musím ale říci, že kromě zmíněných 63 km² se staráme i o relativně rozlehlé ochranné pásmo. Národní park je obalen zhruba 30 km² ochranného

Dyje, zatímco ochranné pásmo je okolní pestrá, převážně zemědělská, člověkem využívaná krajina s malými sídly. Je to úplně rozdílný krajinný typ.

Jste držiteli Evropského diplomu Rady Evropy z roku 2000. Za co jste toto prestižní ocenění dostali a co pro vás znamená?

Znamená to pro nás ocenění v pravém smyslu toho slova, tedy že někdo řekl, že svou práci děláme na určité evropské úrovni. To nás samozřejmě velice těší, ale také zavazuje. Závezky jsou přitom naprosto konkrétní, mají podobu doporučení, která Rada Evropy dala České republice na jednom talíři spolu s Evropským diplomem. A Rada Evropy také každý rok kontroluje, jak ČR tato doporučení plní, a to v podobě jakýchsi výročních zpráv a v podobě mise odborníka, kterého Rada vyśle jednou za pět let do chráněného území. A při kontrole, která proběhla právě přednedávnem, musel vyslaný expert bohužel konstatovat, že ne se všemi závazky jsme se dokázali vypořádat. Podtrhuji však, že to není problém Správy národního parku ani resortu životního prostředí.

A jaké jsou ty hlavní věci, které se neplní?

Nejzávažnější je doporučení, aby ČR zajistila ekologickou optimalizaci průtoků v řece Dyji. Jde o jádrovou 1. zónu a řeka Dyje zde ve svém průtoku kolísá díky provozu vodní elektrárny ve Vranově nad Dyjí, která leží nad národním parkem. Elektrárna funguje ve špičkovém provozu, což v praxi znamená, že během dne zhruba dvakrát silně kolísá průtok vody korytem řeky. To samozřejmě řeku i veškerou biotu, která je na ni vázána, velmi stresuje. Není to normální stav a doporučení je podle mě oprávněné. Koresponduje i s vládním nařízením, kterým byl v roce 1991 Národní park vyhlášen a kde se jasně říká, že provozovatel vodní elektrárny musí zajistit ekologicky optimální průtoky v řece Dyji.

Tento problém je ale dosti obtížně řešitelný, pokud bude elektrárna dál fungovat jako špičková...

Ano. Elektrárna je v soukromých rukou, patří Jihomoravské energetice, a energetici mají samozřejmě zájem na takové produkci, která bude ekonomicky nejvýhodnější. Zatím se uskutečnilo velké množství jednání a v současné době probíhá správní řízení, které vede příslušný vodohospodářský úřad a které by mělo vyřešit povolení nakládání s vodami a posléze otázku manipulačního řádu Vranovské

přehrady, s čímž souvisejí i zmíněné průtoky. Je to opravdu složité a i Dr. Skoberne, který z pověření Rady Evropy inspekci provedl, konstatoval, že pět let je dost krátká doba na to, abychom se s tímto problémem mohli zdárně vyrovnat.

Další doporučení se týkalo kvality hospodaření na plochách v ochranném pásmu národního parku a ve 3. zóně. Tam jsme částečně vyhověli požadavkům Rady Evropy, protože se podařilo vyhlásit některá maloplošná chráněná území v ochranném pásmu, především na východě, kde jsou vřesoviště a stepní lokality xerothermního charakteru. Podařilo se i dobře nastartovat různé směny či výkupy pozemků, takže získáváme do majetku státu drobnou pozemkovou držbu. To nám pak umožní ideálně použít nástroj přírodního managementu, kdy účelově na pozemku hospodaříme (jedná se především o pokos a pastvu).

Na druhou stranu se ale nepodařilo zabránit dosti chaotickému rozšiřování viničních tratí zejména ve východní části národního parku, kde došlo k rozšíření vinic někde i na nevhodných plochách. Problém viničních tratí je ale celorepublikový. Postupně se však řeší a dochází k dohodám.

Třetím bod, který nám Rada Evropy doporučila a který jsme jako republika nesplnili, je fakt, že by se státní pozemky vedené jako les neměly navracet obcím. Jde o to, že zákon č. 114/2000 Sb. změnil původní pravidla a umožnil restituci pozemků, které dříve byly tzv. přidělem dány obcím po válce. Pro nás to znamená, že národní park přichází o téměř 20 % lesů ve státním vlastnictví. To je dosti významná plocha, která má v současné době jednoho správce a jeden management, což je mnohem jednodušší než situace, kdy pozemky dostanou zpět obce, které od tohoto majetku očekávají i jakýsi hospodářský výsledek. Je fakt, že se s obcemi domlouváme, že nám pozemky opět pronajímají nebo i prodávají, ale je to vše velmi krkolomné a dlouhotrvající.

Jde o původní historický majetek obcí?

Jen z malé části. Většinou jde o majetek vysídleného obyvatelstva, který po válce připadl obcím. Musím podotknout, že my zákon plníme, ale že je v příkrém rozporu s doporučením Rady Evropy. V mnoha státech Evropy i v zámoří se velmi tvrdě dodržuje princip, že u národních kategorií chráněných území se považuje za naprosto přirozený a zásadní nástroj výkon vlastnického práva. Jestliže území většinově patří státu a ten má vytvořeny instituce, které mají o území speciálním způsobem pečovat, tak je to nejlepší a nejlevnější model.

Čtvrtým bodem doporučení byla spolupráce s rakouskou stranou při ochraně území...

Ano. Tento bod je jediný, který bezesbýtku plníme, a to ku prospěchu obou stran.

Pomohlo této spolupráci zřízení Národního parku Thayatal v roce 2000?

Rozhodně pomohlo, protože jsme získali partnera na stejné úrovni. Navázali jsme s nimi velmi úzkou spolupráci. S mnoha rakouskými kolegy, kteří dnes pracují na Správě Národního parku Thayatal, jsme byli účastni desetiletého a často velmi dramatického

vývoje při vzniku parku na rakouské straně. Situace tam byla velmi složitá, protože vznik parku narážel na bariéry velmi komplikovaných vlastnických vztahů.

Komu patří tamní pozemky?

Asi 90% je v různorodém vlastnictví obcí, drobných držitelů, šlechtických rodů a církve. Dodnes nejsou vyřešeny všechny spory vedené o kompenzaci újm. Park byl vyhlášen na daleko menší rozloze než náš, jen asi na necelých 15 km², na ploše bývalé přírodní rezervace. Správa NP Thayatal funguje na trochu jiných principech než v ČR, nicméně je to náš přirozený partner.

Diplom Rady Evropy máte propůjčen do roku 2005. Budete ho obhajovat i v dalších letech? A myslíte, že ho obhájíte?

Jak jsem již zmínil, v srpnu jsme zde měli návštěvu slovinského experta Dr. Skoberneho, který provedl kontrolu stavu. Očekáváme výsledek jeho mise v podobě zprávy, která bude předložena orgánům Rady Evropy. Ta by měla určit, zda je výsledek akceptovatelný a jaká další doporučení budou pro Podyjí přijata. Předběžně se domnívám, že Rada Evropy bude konstatovat, že některé body nebyly splněny a že doporučí České republice, aby se tím nadále se vší vážností zabývala, nicméně že nám propůjčení diplomu prodlouží.

Národní park slouží i pro rekreaci. Máte nějaké problémy s přílivem návštěvníků, například cyklistů?

Podyjí je opravdu nádherné a to i v okrajových obdobích, tedy zjara či na podzim, kdy je zde málo lidí. V létě zaznamenáváme velký nárůst návštěvnosti. A podobně jako jinde v Evropě je zde v létě patrný velký boom cykloturistiky. Správa NP pamatovala už od počátku i na tuto skupinu zájemců a máme vypracovány značené cykloturistické cesty. Počet cykloturistů ale masivně roste. Podle provedeního sčítání tvoří v hlavní sezóně 60% návštěvníků jezdci na kolech. Pochopitelně, že vítání jsou všichni návštěvníci. Bereme však návštěvníka, který přijde do národního parku pěšky, jako toho, kdo tam má „přednostní právo“. Pěšák přichází, aby něco viděl. Cyklista už využívá ke své dopravě nějaký dopravní prostředek a měl by ho využívat tak, aby neohrožoval pěšáky. Proto jsme se snažili cyklistické trasy separovat, což se nám ve větší míře podařilo. Problém je občas v nekázní lidí, kteří nerespektují značené cesty a nerespektují ani pěší turisty.

Necítíte tlaky na zpřístupnění Dyje pro vodní turistiku?

Tyto tlaky cítíme v posledních týdnech až dramaticky. Od počátku otevření železné opony a existence národního parku jsme se snažili zpřístupnit ho člověku. Způsob pohybu lidí je ale plně v kompetenci Správy národního parku. Celá řeka teče v 1. zóně NP a v tomto území by měl být zachován maximální klid, měl by tam být vytvořen i určitý životní prostor pro živočichy. Existují prostě ochranné důvody, proč plavbu nepovolit. Další důvody jsou technické, tedy již zmíněné kolísání průtoků. Zejména při letních přísuš-

cích teče někdy vody v korytě tak málo, že je prakticky neproveditelné, aby tam lodí jezdily. A konečně další důvody vyplývají ze zákonných norem České i Rakouské republiky, které plavbu zakazují. V Rakousku panuje přísný zákaz plavby a technicky prostě není možné, aby se loď ani nedotkla rakouského území. Obě správy obou částí národního parku tedy shodně tvrdí, že sjíždění řeky by nemělo být povoleno.

Mementem jsou pro nás i příklady českých vodáckých řek, které se v poslední době změnilly doslova ve vodní dálnice. Na některých řekách projíždějí lodě skutečně jedna za druhou, lidé na sebe pokřikují, musí někde vystupovat, tábořit, zanechávají za sebou odpadky atd. V Podyjí nám byl navržen řízený rafting, ale tyto lodě musí být přivezeny a odvezeny, to znamená zpřístupnit okolí řeky pro dopravní techniku, což by přineslo další hluk, exhalace atd. Zkrátka, myslíme si, že tudy cesta nevede. Perspektiva cestovního ruchu v Podyjí není v tom, že se zavede plavba v národním parku.

Údolí Dyje ze Sealsfieldovy vyhlídky

Když jste zmínil cestovní ruch, jak to vypadá s možností výstavby dalších rekreačních zařízení v okolí parku? Nabídka v Podyjí je opravdu malá...

Máte pravdu. Ale masivní vpád stavební činnosti nepocítujeme. Vše jde až neočekávaně pomalu. Osobně jsem očekával daleko větší rozvoj ubytovacích příležitostí v okolních vesnicích. V Českém Švýcarsku je např. daleko větší nabídka malých penzionů a ubytování typu „Zimmer frei“. U nás je nabídka menší, asi po ní nebyla poptávka. Ubytovací kapacity jsou především ve Znojme a ve Vranově nad Dyjí, což je přirozené velké rekreační centrum díky vodní nádrži a příležitosti k mnoha druhům sportovních aktivit. Tam, kde nabídka ubytování vzniká, se ji snažíme podporovat. Ale samozřejmě chceme, aby architektura a řešení objektu korespondovaly s okolním sídlem, aby nedošlo k narušení rázu krajiny.

Voda ve Vranovské nádrži je silně eutrofizovaná. Ještě na přelomu letošního října a listopadu byla zelená jak brčál a doslova „kvetla“. Neovlivňuje tento fakt kvalitu vody v Dyji v národním parku?

Ne. Pod přehradou dochází k naprosté změně podmínek už tím, že řeka protéká přirozeným korytem, které je kamenité či písčité a silně meandruje.

Tím dochází k mohutnému okysličení. Spíš jsme zaznamenali po přívalových srážkách vysoký snos mechanických částic. Stav okolní zemědělské krajiny je bohužel takový, že dochází k plošné erozi a řeka se hodně zkalí. Částice pak sedimentují v klidnějších partiích. Na druhou stranu povodně v roce 2002, které se týkaly také Dyje, koryto velmi razantně propláchly.

Nová lávka pod Vranovem

Už se podařilo zahladit škody po povodni? Voda odnesla obě visuté lávky pod Vranovem i pod vinicí Šobes, ale ty už jsou zpět. Co další škody?

Na to jsme byli často dotazováni. Ale škody se týkaly jen zmíněných lávek a několika poničených cest. Velké škody samozřejmě voda způsobila na majetku ve Vranově, ve Znojmě i jinde mimo území

parku. Používání slova „škody“ v národním parku se mi příčí, protože celé říční údolí v délce 45 km přechalo velkou vodou docela bez problémů.

Jakou máte vizi národního parku do budoucna? Myslíte, že v současné době je vše celkem optimální, nebo by se mělo něco zlepšit?

Myslím, že v naší práci bychom se neměli dostat do stavu spokojenosti a říkat si, že je něco optimální. My jsme ze zákona ustanovení správci území, máme nějaký cíl a společnost tento cíl potvrdila. Často se dostáváme do situace, kdy se snažíme chránit celospolečenské zájmy, a věřte, že někdy tyto situace nejsou lehké. Za téměř patnáct let existence parku se hodně věcí podařilo udělat – především to, že park vznikl a dostal se do kategorie, která odpovídá kategorii II podle IUCN, tedy že je to národní park v pravém smyslu toho slova, používající management, který by používat měl. To znamená, že klade důraz na přírodní procesy a tzv. bezzásahový management, ale zároveň umožňuje člověku, aby tyto zbytky divoké přírody viděl, prožil a pochopil. Myslím, že do budoucna musí být patrné – a je to jednoznačně evropský trend – že jedna z důležitých, ne-li prioritních funkcí, je skutečnost, že národní park je učebnice přírody, která už na jiných místech zmizela či mizí. A my k ní musíme najít vyvážený vztah. Nebránit člověku, aby do ní vstoupil, ale na druhé straně zajistit takový způsob prezentace, aby se na území neprojevovala negativně.

Děkuji za rozhovor.

2. 11. 2004

Foto Jana Plamínková

Národní park Podyjí

NP Podyjí byl vyhlášen dne 20. 3. 1991 nařízením vlády ČR č. 164/1991 Sb. Svou rozlohou 62,6 km² je nejmenším národním parkem v ČR. Na rozdíl od ostatních našich národních parků, které zajišťují územní ochranu horských krajín, je v případě Podyjí, rozkládajícím se v pahorkatinném stupni, hlavním motivem ochrana území se zachovalým hlubokým říčním údolím s přilehlým lesním komplexem.

Národní park leží na styku Českého masívu s Dyjsko-svrateckým úvalem. Zároveň se nachází na hranici areálů výskytu druhů rostlin a živočichů stře-

Údolí Dyje pod Vranovem

doevropské lesní oblasti a teplomilných druhů, které se sem rozšířily z jihovýchodní Evropy. To předurčuje jednu ze dvou největších pozoruhodností území – obrovskou pestrost druhů rostlin a živočichů a zároveň jejich relativně velkou koncentraci na poměrně málo rozsáhlé ploše, což nemá v naší zemi obdoby. Druhá pozoruhodnost se vztahuje k utváření území. Nikde ve střední Evropě již není zřejmě zachován úsek čtyřicetakilometrového říčního údolí, který by byl tak málo narušen lidskou činností a skýtal významné bohatství terénních tvarů. V údolí s průměrnou hloubkou 150m je vyvinuto mnoho říčních meandrů, jsou zde suťová pole, skalní stěny a věže, rozsedlinové jeskyně a další fenomény. Pestrost geomorfologického členění a geologického podkladu (od mramorů až po žuly) podmiňuje přítomnost různých typů vegetace – od podhorských bučin na západě území, až po teplomilné lesostepní doubravy na jeho východním okraji.

NP Podyjí obklopuje ochranné pásmo o rozloze cca 30 km², jehož součástí jsou sídla (14 obcí, či městských částí). Tato sídla jsou integrální součástí krajiny středního Podyjí, která má nesporný význam i z hlediska kulturního a historického vývoje tohoto regionu.

Nationalpark Thayatal

Těž v kontextu středoevropském je nezbytné posuzovat NP Podyjí jako pozoruhodnou a unikátní krajinu, jejíž stávající forma ochrany je naprosto opodstatněná. Jedná se o příhraniční území, které vykazuje i na straně sousedního Rakouska obdobné hodnoty. Rakouská část Podyjí byla v minulosti chráněna jako přírodní rezervace Thayatal a od počátku roku 2000 zde sousední strana též zřídila národní park – Nationalpark Thayatal. Bilaterální ochrana území ve stejné kategorii tak potvrdila evropský význam Podyjí a je v souladu s trendy mezinárodní spolupráce v oblasti péče o chráněná území přesahující hranice. Nationalpark Thayatal obdržel v roce 2003 prestižní diplom Rady Evropy.

Les v NP Podyjí

Principy péče o národní park a jeho ochranné pásmo

Zásady péče o národní parky vycházejí ze stávající platné právní úpravy na úseku ochrany přírody a krajiny, která koresponduje s mezinárodně uznávanými definicemi a charakteristikami IUCN (Mezinárodní unie pro ochranu přírody) přijatými pro tuto celosvětově uznávanou kategorii velkoplošných chráněných území. Území NP musí být ušetřeno všech negativních antropogenních vlivů, a proto veškeré aktivity včetně účelových činností ochrany přírody musí být podřízeny poslání národního parku. Tím je především zachování a rozvoj přírodních hodnot a podpora či nastolení samovolných přírodních procesů na většině plochy národního parku. Zásadním smyslem existence národních parků je nutnost prezentovat nenahraditelnost a jedinečnost hodnoty divoké přírody. Národní park má vedle této prioritní funkce ochranné také důležitou funkci základny přírodovědeckého výzkumu a funkci v oblasti osvěty, vzdělání a výchovy jeho návštěvníků. Nepochybně je též součástí kulturního a přírodního dědictví naší země.

Nástrojem diferencované péče o území parku je třístupňová zonace, jež je zakotvena v zákoně o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Podkladem rozdělení parku do zón je především míra zachovalosti přírodního prostředí. Na jednotlivé zóny se váže odstupňovaný režim péče o území a jeho ochrany.

Vodítkem pro praktické provádění péče o území parku je „Plán péče o NP Podyjí a jeho ochranné pásmo“ zpracovaný a schválený ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb. Tento dokument určuje základní směry péče o chráněné území v jednotlivých oblastech lidské činnosti a stanoví i časové proporce naplnění cílů. Z plánu péče pak vycházejí konkrétní plánovací a prováděcí dokumenty, které stanoví i jednotlivé roční úkoly a tedy i nároky na státní rozpočet. Plán péče byl schválen již před deseti lety, proto se v současné době připravuje nový.

• Péče o les

Lesnatost území Národního parku Podyjí dosahuje 84 %. Jedná se převážně o porosty listnaté a smíšené. Přibližně 40 % plochy lesa má přirozený charakter (převážně v zóně I.) a je možno ji ponechat přirozenému vývoji. Ostatní les je více pozměněn hospodařením a bude postupně převáděn na přirozené druhy, věkové i prostorové uspořádání. Časový horizont efektu těchto cílených zásahů může být velmi dlouhý a ukončení tohoto procesu lze předpokládat za několik desítek, resp. stovek let. V okrajových částech NP (přibližně dnešní III. zóna) bude účelové hospodaření zajišťované jemnými způsoby probíhat i nadále. Dosavadní praxe jednoznačně prokázala, že přímý výkon práva hospodaření v lesích zajišťovaný Správou NP Podyjí je silným a účinným nástrojem řízení péče o svěřené chráněné území v zájmu poslání národního parku. Toto uspořádání umožňuje správě NP velmi operativní uplatnění principů ochrany přírody v péči o svěřené lesy.

Ustanovení zákona č. 114/2000 Sb., v jehož důsledku jsou obcím vydány v národních parcích některé lesy (v NP Podyjí to činí přibližně pětinu rozlohy), je možno považovat za velmi problematické. Jde proti duchu dosavadní politiky péče o tato území nejvyšší kategorie i proti obvyklé světové praxi, která přednostně uplatňuje jednotnou správu chráněného území na principu výkonu vlastnických práv státem jako jediným vlastníkem, který pochopitelně zajišťuje veškerou speciální péči.

• Péče o nelesní plochy

Nelesní pozemky v NP převážně slouží či v minulosti sloužily zemědělské výrobě. Z ochrannářského hlediska jsou nejvýznamnější plochy znojemských vřesovišť (asi 120 ha). Je to největší komplex vřesovišť v České republice, který se vyvíjel stovky let jako extenzivně využívané pastviny. Významné jsou rovněž zbytky květnatých nivních luk v údolí Dyje a jejích přítoků (celkem asi 60 ha). Tyto louky a vřesoviště jsou vzhledem ke své přírodovědné hodnotě a nezbytné odborné péči zařazeny do II. zóny a je o ně pečováno tak, aby byl zachován a zlepšován jejich stav (především pravidelným kosením, pastvou a speciálními biotechnickými zásahy).

Do NP byly především z důvodů územní arondace zařazeny rovněž pozemky intenzivně zemědělsky využívané. Jsou to plochy orné půdy a intenzivních luk, jejichž výměra je zanedbatelná. Jsou zařazeny výhradně do III. zóny a hospodaření na nich je postupně tlumeno ve prospěch extenzivního režimu, včetně zatravňování orné půdy a tvorby prvků územ-

ního systému ekologické stability. Některé svažité pozemky jsou navrženy k zalesnění.

Samostatnou otázkou je budoucí obhospodařování ploch bývalé vojenské střelnice v Mašovicích. Správa NP má vypracovanou studii, která předpokládá v území kombinaci nenáročných zemědělských aktivit, zalesnění, vytvoření studijní plochy ke sledování změn vývoje vegetace i vyhlášení maloplošného chráněného území v nejhodnotnější části areálu.

• Myslivost a rybářství

Na většině plochy NP je myslivecké hospodaření, resp. péče o zvěř, zajišťováno Správou NP (režijní honitba) a je účelově podřízeno poslání NP. Cílem této činnosti je dosažení vyváženého stavu mezi přírodním prostředím a životními potřebami zvěře, minimalizace škod působených zvěří na nárostech a kulturách, eliminace nepůvodních druhů (zejména muflon) a podpora přirozeného výskytu autochtonních druhů zvěře. Za tímto účelem je každoročně zpracován a schvalován plán chovu a lovu zajišťující únosné stavy s ohledem na dané přírodní podmínky. Veškeré aktivity spojené s myslivostí nemají komerční charakter, organizace neprovádí tzv. poplatkový odstřel.

Divoký brambořík v říjnu

Výkon rybářského práva je umožněn pouze v omezené míře na částech třech rybářských revírů Dyje (vody pstruhové), které jsou lokalizovány především poblíž sídel a turistických cest. Ostatní partie jsou hájeny v zájmu ochrany říčního a pobřežních ekosystémů a jsou nepřístupné. Účelové rybářské obhospodařování provádí Moravský rybářský svaz na základě ročních plánů schvalovaných ochranou přírody, které zajišťují zachování a podporu přirozené rybí obsádky. V roce 2001 došlo především na revírech Dyje tvořící státní hranici k úpravám podmínek rybolovu v zájmu jejich sjednocení s rakouskou stranou.

• Turistické využívání NP Podyjí

Základním cílem turistického využívání NP, který vychází již z myšlenky prvních národních parků světa, je citlivé zpřístupnění území s relativně málo dotčenou přírodou pro poučení a vzdělávání jeho návštěvníků. Veškeré turistické aktivity musí být upraveny tak, aby nebylo porušováno přírodní prostředí a aby zároveň bylo návštěvníkům umožněno poznávání území. Proto je pohyb v nejpřísněji chráněné I. a II. zóně omezen pouze na značené cesty. Informace jsou návštěvní-

kům zprostředkovány pomocí terénního informačního systému. V sezóně je otevřeno Návštěvnické středisko Správy NP Podyjí v Čížově, které provozuje stálou výstavu, informační kancelář i speciální osvětové programy. Síť turistických cest je nejhustší ze všech našich národních parků. Celkem je v národním parku a jeho ochranném pásmu provozováno cca 87 km značených cest pro pěší turisty a cca 82 km cykloturistických tras.

Vyhledka nad Ledovými slujemi

Správa Národního parku Podyjí

Správa NP Podyjí se sídlem ve Znojmě byla zřízena 1. 7. 1991 Ministerstvem životního prostředí ČR jako přímo řízená příspěvková organizace. Stávající zřizovací listina vychází ze zákona č. 114/1992 Sb. a souvisejících norem.

Organizace zajišťuje 4 základní okruhy činností:

- výkon státní správy na úsecích ochrany přírody a krajiny, ochrany ZPF a rybářství,
- odborné aktivity spojené s ochranou přírody, zejména koordinaci výzkumu a monitoringu, tvorbu plánů ochrannářského managementu, informační, strážní službu, pozemkovou evidenci, zahraniční spolupráci, agendu Natura 2000 a CITES apod.,
- výkon práva hospodaření formou účelové péče o les i o vybrané nelesní plochy, včetně výkonu práva myslivosti,
- aktivity v oblasti veřejných vztahů, zejména provoz návštěvnického střediska, environmentální výchovu a osvětu, informační a průvodcovskou službu.

Správa NP zaměstnává 50 pracovníků (přepočtený stav), přičemž přibližně třetina připadá na lesnický provozní personál. Zbývající část je tvořena odbornými pracovníky potřebných profesí a personálem ekonomického a technického zázemí.

Organizace je členem Federace EUROPARC, panevropské organizace sdružující většinu správ evropských velkoplošných chráněných území.

Národní park Podyjí je od r. 2000 držitelem Evropského diplomu Rady Evropy. Toto propůjčené ocenění je velkým závazkem, neboť stát je při správě NP Podyjí vázán přísnými podmínkami a doporučeními.

(z materiálů Správy NP Podyjí)

Foto Jana Plamínková

Ambrozkova krev je kontaminovaná DDT a PCB

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek vyslyšel výzvu sdružení Arnika a mezinárodní ekologické organizace Worldwide Fund for Nature (WWF) a nechal si odebrat vzorky krve, aby na vlastním příkladu dokumentoval, jaký vliv má znečištění prostředí na zdraví člověka. Výsledky rozboru v říjnu zveřejnil.

REACH – nová chemická politika EU

Výzva WWF ministrům, aby si nechali testovat svoji krev na přítomnost nebezpečných látek, souvisela s přípravou nového evropského systému nakládání s chemickými látkami, známého pod zkratkou REACH. Nová chemická politika EU, předložená Evropskou komisí loni v říjnu, sjednocuje pravidla pro chemické látky, které jsou již na trhu, i pro ty, které jsou zatím ve fázi vývoje. Zavádí systém registrace všech chemických látek vyráběných v množství nad 1 tunu ročně. Podle produkovaného množství či stupně možné nebezpečnosti pak část chemických látek bude muset být vyhodnocena z hlediska svých vlivů a v případě škodlivosti schválena k používání. REACH by tak měl odstranit dnešní stav, kdy o více než 90 % látek používaných v EU neexistují údaje o jejich vlivech na zdraví a životní prostředí. „REACH by měl zabezpečit, aby se minimalizovala rizika pro zdraví lidí a zároveň dopady na životní prostředí. Používání nejnebezpečnějších látek by mělo být povoleno jen do určitého data, což by mělo stimulovat hledání méně rizikových alternativ,“ vysvětluje stručně ministr Libor Ambrozek.

V krvi odhaleny nebezpečné látky

Jeho krev byla testována na přítomnost pěti skupin nebezpečných perzistentních organických látek. Například organochlorovaných pesticidů (jako je DDT, jehož používání bylo v Československu zakázáno v roce 1973, či hexachlorbenzen), polychlorovaných bifenyly (PCB - jeho výroba byla v Československu zakázána v roce 1984), bromovaných zpomalovačů hoření (PBDE a dalších), ftalátů či polyfluorovaných látek.

Ukázalo se, že krev ministra je kontaminovaná především látkami jako PCB a DDT. To svědčí o vyšším výskytu těchto látek v bývalém Československu. Pesticid DDT se používal především v zemědělských oblastech. „K těm patří i jižní Morava, kde jsem prožil většinu života,“ říká ministr Ambrozek. Na jihu Moravy se také v chemických provozech používaly ve zvýšené míře PCB.

V krvi ministra Ambrozka rozbor odhalil také látku, která se používá jako zpomalovač hoření (PBDE) v kobercích, záclonách, potahových tkaninách anebo v krytech počítačů. „Na rozdíl od PCB anebo DDT se tyto látky i nadále vyrábějí a jejich celosvětová potřeba roste,“ poznamenává Jindřich Petrlík, vedoucí kampaně Budoucnost bez jedů sdružení Arnika. Naopak nízké hodnoty byly v ministrově krvi naměřeny u ftalátů.

Kontaminace se týká všech

Podobně jako český ministr životního prostředí výzvu WWF vyslyšelo dalších 13 ministrů či náměstků ministrů z 12 zemí Evropské unie. Byli to Jan Erik Enestam (Finsko), Serge Lepeltier (Francie), Alun Michael (Velká Británie), László Miklós (Slovensko), Christina Narbónová (Španělsko), Miklós Persányi (Maďarsko), Hans Christian Schmidt (Dánsko, byl ministrem v době testu) a Lena Sommestadová (Švédsko), náměstci ministrů životního prostředí Olavi Tammemäe (Estonsko) a Roberto Tortoli (Itálie) a ministři zdravotnictví Constantina Akkelidouová (Kypr), Mihály Kokeny (Maďarsko) a Juozas Olekas (Litva).

Celkově se v krvi ministrů našlo 55 ze 103 sledovaných látek. „Všichni ministři jsou kontaminováni průmyslovými chemickými látkami, jejichž důsledky pro lidské zdraví ještě nebyly úplně prozkoumány,“ komentoval celkové výsledky Karl Wagner, vedoucí kampaně DetoX ve WWF. Všechny tyto látky ale spojuje to, že se jejich obsah v krvi a tkáních kumuluje a tělo je nedokáže nijak odbourat. U řady z nich se prokázalo, že mohou vést k hormonálním poruchám. „REACH by měl pomoci do budoucna takovým rizikům předejít. Pokud se ovšem podaří prosadit jeho dostatečně přísnou podobu,“ doplňuje Petrlík.

Nemáme dost informací

„Z deseti tisíců dnes používaných chemických látek máme dostatečné informace o jejich vlivech na zdraví jen u zlomku z nich. To by měl REACH změnit. Arnika usiluje o prosazení požadavků evropských nevládních organizací, které prosazují dostatečně účinný REACH,“ zdůrazňuje Petr Hrdina ze sdružení Arnika.

V loňském roce už postoupila obdobný test evropská komisařka pro životní prostředí Margot Wallströmová. Její krev se tehdy testovala na přítomnost 77 toxických látek a rozbor ukázal, že její krev jich obsahuje 28. „Za pár generací jsme v sobě nahromadili tisíce chemických látek, které naši dědové neznali. Nikdo z nás neví, co všechno v sobě má a jaké účinky může od tohoto koktejlu očekávat,“ komentovala tehdy Wallströmová smutný výsledek testu.

(tisková zpráva MŽP a sdružení Arnika)

Další informace:

<http://www.arnika.org>

<http://www.panda.org/detox>

<http://www.chemicalreaction.org>

<http://europa.eu.int/comm/environment/chemicals/reach.htm>

<http://www.szu.cz/chzp/monitor>

Na Den stromů se sázelo a slavilo po celé republice

Sázení nových stromků, výstavy, festivaly a slavnosti, hry a soutěže pro děti – tyto a další akce probíhaly v různých koutech naší země na letošní Den stromů, který připadá na 20. října.

Stará československá tradice stromových slavností byla opět obnovena v roce 2000 (viz *Historie Dne stromů v rámečku*) a od té doby stále přibývá zejména místních aktivit spojených s tímto svátkem.

V Praze se například sázely stromky na Budějovické před budovou České spořitelny a gymnázia či na Toulcově dvoře, kde Ekologické centrum hl. města Prahy zorganizovalo i další doprovodné akce. V Brně probíhal úklid Wilsonova lesa spojený s anketou o nejkrásnější strom a v městském parku Lužánky se mohly děti a veřejnost zúčastnit zábavního, vzdělávacího a soutěžního dne se stromy a o stromech. Prezence uměleckých a lidových řemesel spojených se dřevem proběhla v České Skalici. Ve Vysokém Mýtě zase žáci mateřských,

základních i středních škol vysadili 23 nových stromků.

K propagaci a popularizaci stromů velkou mírou přispívá i **anketa o nejsympatičtější strom České republiky Strom roku**. Anketu letos již třetím rokem vyhlásila Nadace Partnerství pod záštitou ministra životního prostředí Libora Ambrozka. Na Den stromů byly slavnostně vyhlášeny výsledky v brněnském klubu Semilasso. **Vítězem se stala šestikmenná lípa rostoucí u Základní školy v Zámrsku**. Celkem 4817 hlasů pro tento strom rozhodlo, že neobvyklá lípa se stane na následujících dvanáct měsíců Stromem roku České republiky. Celkem přišlo do ankety 16 498 hlasů od všech milovníků stromů. Lípu nominovali a svými hlasy podpořily děti a učitelé ze ZŠ Zámorsk, kteří k ní mají vřelý vztah. Na druhém místě se umístil **jilm – Strom splněných přání** rostoucí mezi obcemi Véska a Pohořany u Olomouce se ziskem 2793 hlasů. Třetí skončily **jírovce rostoucí v Dolních Kněžekladech u Týna nad Vltavou**, které podpořilo 2693 hlasujících. Novinkou ankety byla v tomto roce možnost hlasovat pomocí dárcovské SMS zprávy, tzv. DMS, což znamená, že odesílatel zprávy automaticky přispívá do veřejné sbírky na projekty výsadby stromů částkou 27 Kč. Mezi všemi DMS projekty je anketa Strom roku první, jejíž výtěžek bude věnován na ekologické projekty.

RNDr. Helena Knappová,
odbor vnějších vztahů MŽP

Sázení stromků před vchodem do Toulcova dvora.

Foto H. Knappová

Další informace: www.stromzivota.cz

Historie Dne stromů

Poprvé byl Den stromů slaven r. 1872 v Nebrasce, na podnět J. S. Mortona, nadšeného propagátora a ochránce přírody. J. Sterling Morton navrhl vyhlášení Národního dne stromů s cílem vyzdvihnout důležitost stromů při zvyšování kvality životního prostředí. Nejprve byl svátek slaven 10. dubna, později bylo datum změněno na 22. dubna, den Mortonových narozenin. Při první slavnosti bylo vysazeno více než milion stromů v Nebrasce a od té doby bylo zasazeno skoro bilion stromů (podle časopisu *Krásna našeho domova*, 1922).

Myšlenka oslav Dne stromů se rychle rozšířila po celých Spojených státech a později i na další kontinenty do Francie, Lucemburska, Německa, Holandska, Norska a dalších států Evropy a dokonce i do Číny či Japonska. Datum oslav Dne stromů je různé. Liší se podle klimatických podmínek a toho, kdy je možné stromy vysazovat.

V Čechách byly Svazem spolků okrašlovacích pořádány *Stromové slavnosti poprvé masově v roce 1906 např. v Libeznicích, Roudnici, Liboci a Podolí u Prahy, Dobříši, Kourimi, Lužci nad Vltavou, Blovicích, Sedlčanech, Spáleném Poříčí, Družci u Kladna, Příbrami, Sedlici u Blatné, Bojanově, Hořicích, Plzni, Křivém na Moravě, Nové Pace, České Třebové, Krčíně, Říčanech, Čekanovicích u Blatné, Zdobíně a Trotíně, Kyšperku, Napajedlech a Prsticích u Brna na Moravě, Klatovech, Radotíně, Nesvačilech u Rožmitálu. V tom roce byla zasazena také Husova lípa pod Petřínem v Praze, loni (v roce 1905) konány slavnosti krom toho v Potštýně, Kralupech nad Vltavou, v Praze (zasazení všestudentské lípy Jarníkovy na výstavišti), na podzim pak ve Veltrusích. V okresech sedlčanském, plzeňském, žambereckém, rokycanském, novopackém, blatenském, vinohradském a.j. zavádějí se stromové slavnosti na mnohých školách v okrese hromadně. (Podle zprávy o valné hromadě Svazu spolků okrašlovacích, *Krásna našeho domova* 1906, str. 147).*

V Krásách našeho domova jsou i podrobnější zprávy o některých akcích. Zřejmě vyšla i kniha „Návod ku pořádání slavností stromových“, nákladem Svazu, asi v roce 1906. Stromové slavnosti se konaly počátkem dubna. V Sedlčanech se stromová slavnost v roce 1906 konala po páté.

V roce 1920 ministerstvo školství a osvěty podpořilo konání Stromkového dne výnosem ze 27. března 1919 č. 6708. Bylo konstatováno, že akce v předešlém roce měla velký úspěch věcný i morální. „Desetitisíce stromků bylo zasázeno, láska k přírodě a ke stromovi v mnohém srdci probuzena“. (podle Krásy našeho domova, 1920).

Stará tradice československá byla v České republice obnovena v roce 2000. S nápadem slavit opět Den stromů přišli ředitel botanické zahrady UK a známý popularizátor stromů Václav Větvička a dřevosochař Martin Patříčný. Datum první oslavy svátku stromů bylo stanoveno na 20. 10. 2000. Proč právě toto datum? Důvodů k tomu bylo několik. Předně, je to v mnoha lokalitách České republiky vhodný termín pro sázení stromů. Podzim je také časem, kdy jsou stromy asi nejkrásnější a hrají všemi barvami. Dalším důvodem bylo to, že pro dřevosochaře měl tvar data 20. 10. 2000 zvláštní poezii. A posledním důvodem bylo, že šansoniérka a přítelkyně stromů Hana Hegerová má v ten den narozeniny. Nakonec její koncert pro stromy v roce 2000 nevyšel a stromům zazpívala až v roce 2002. Nadace Partnerství myšlenku oslav Dne stromů rozvinula. Na tento den se již tradičně vyhláší výsledky celostátní ankety Strom roku a stromové slavnosti se pomalu stávají znovu-obnovenou tradicí po celé zemi. A letos se slavil Den stromů 20. 10. již nejen v České republice, ale i v Polsku a na Slovensku. 20. říjen se tak stává středoevropským Dnem stromů. A co se tento den děje? Je to příležitost pro to, aby se konaly výstavy, semináře, koncerty inspirované stromy, či výlety za stromy do krajiny a lesa, ale hlavně pro to, aby se stromy sázely. A kdo nestihne svůj strom zasadit právě dvacátého, má na to celý říjen a skoro celý listopad až do zamrznutí půdy.

(Nadace Partnerství – www.stromzivota.cz)

Sněmovna schválila pravidla pro nakládání s elektroodpadem

Pravidla pro nakládání s elektroodpadem podle evropské legislativy – to byl hlavní bod novely zákona o odpadech, která prošla 5. listopadu 2004 třetím čtením v Poslanecké sněmovně. Novelu musí ještě schválit Senát a podepsat prezident.

Cílem zákona je snížit množství elektroodpadu. Výrobci a dovozci proto musí zajistit jeho využití v určitém rozsahu či vyloučit používání nebezpečných látek u některých typů zařízení.

Výrobci a dovozci by měli mít od 13. srpna 2005 povinnost zabezpečit zpětný odběr, zpracování, využití a odstranění elektroodpadu z domácností. U takzvaného „historického šrotu“ – tedy u výrobků, které byly uvedeny na trh do tohoto data – bude tato povinnost rozložena na firmy podle jejich podílu na trhu. Plnění svých povinností mohou zabezpečit samostatně, společně s jiným výrobcem nebo přenesením na jinou právnickou osobu.

Výrobci a dovozci musejí zajistit označení výrobků, které by měly být navrženy a vyrobeny tak, aby se usnadnila jejich demontáž a opětovné využití. Některé typy zařízení, elektrické žárovky a svítidla určená pro domácnosti by neměly po 30. červnu 2006 obsahovat nebezpečné látky jako je rtuť, kadmium, šestimocný chrom, polybromované bifenylly (PBB) a polybromované difenylétery (PBDE). Výrobci a dovozci musejí také zajistit využití elektroodpadu v určitém rozsahu, který zákon přesně stanoví pro jednotlivé skupiny zařízení.

Skupiny elektrických a elektronických zařízení:

1. Velké domácí spotřebiče
2. Malé domácí spotřebiče
3. Zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení

4. Spotřebitelská zařízení
5. Osvětlovací zařízení
6. Elektrické a elektronické nástroje (s výjimkou velkých stacionárních průmyslových nástrojů)
7. Hračky, vybavení pro volný čas a sporty
8. Lékařské přístroje (s výjimkou všech implantovaných a infikovaných výrobků)
9. Přístroje pro monitorování a kontrolu
10. Výdejní automaty

Výrobce a dovozce elektrozařízení je povinen zajistit využití elektroodpadu předaného zpracovatelům v souladu s § 37k odst. 4 minimálně v tomto rozsahu:

- a) v případě elektrického a elektronického zařízení, spadajícího do skupin 1 a 10, využití v rozsahu 80 % průměrné hmotnosti zařízení a opětovné použití a materiálové využití komponentů, materiálů, látek v rozsahu 75 % průměrné hmotnosti zařízení,
- b) v případě elektrozařízení, spadajícího do skupin 3 a 4, využití v rozsahu 75 % průměrné hmotnosti zařízení a opětovné použití a materiálové využití komponentů, materiálů a látek v rozsahu 65 % průměrné hmotnosti zařízení,
- c) v případě elektrozařízení, spadajícího do skupin 2, 5, 6, 7 a 9, využití v rozsahu 70 % průměrné hmotnosti zařízení a opětovné použití a materiálové využití komponentů, materiálů a látek v rozsahu 50 % průměrné hmotnosti zařízení,
- d) v případě výbojek a zářivek opětovné použití a materiálové využití komponentů, materiálů a látek v rozsahu 80 % hmotnosti výbojek a zářivek.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Česká geologická služba obdržela významné mezinárodní ocenění

Česká geologická služba (ČGS), která je resortní organizací Ministerstva životního prostředí, obdržela významné mezinárodní ocenění za rozvoj GIS (Geografické Informační Systémy) od americké softwarové firmy ESRI. Cenou „**Special Achievement in GIS Award**“ ocenil práci českých odborníků přímo prezident firmy ESRI Jack Dangermond na 24. výroční konferenci firmy v americkém San Diegu.

ČGS tak patří mezi 40 oceněných organizací, které byly vybrány jako nejlepší z více než 150 000 soukromých firem a státních institucí z celého světa, používajících GIS software firmy ESRI. Cena byla udělena za mapový server, který je volně přístupný na portálu České geologické služby. Nabízí uživatelům přístup k více než 40 000 map a k řadě geodata-

bází z území České republiky. Server umožňuje zobrazovat různé druhy map pro určité území společně, a to i v měřítku větším než 1 : 1 ke skutečné mapě a rovněž dělat potřebné analýzy. Využívají jej proto nejen geologové z ČGS, ale především soukromé firmy a úřady státní správy a samosprávy.

Oceněním práce České geologické služby je rovněž zařazení její mapy s názvem „Czech Geological Survey – Using the National Geodatabase GEOCR50“ do publikace firmy ESRI (Map Book Volume Nineteen).

Podrobné informace najdete na stránkách www.geology.cz.

Robert Tomas,
náměstek pro informatiku
České geologické služby

Ministerstvo životního prostředí má pro fondy EU připraveno dostatek kvalitních projektů

Dostatek kvalitních projektů pro evropské fondy v Operačním programu Infrastruktura i Fondu soudržnosti eviduje Ministerstvo životního prostředí. Ministr Libor Ambrozek podepsal 4. listopadu 2004 rozhodnutí o přidělení finančních prostředků pro nejkvalitnější projekty z 1. výzvy Operačního programu Infrastruktura.

Více než 2 miliardy korun z evropských zdrojů se rozdělí mezi 64 projektů (viz tabulka). Částkou 368 milionů korun, které zahrnují dotaci i nízkouročenou půjčku, přispěje i Státní fond životního prostředí. Nejvíce peněz půjde na ochranu vod, především na výstavbu a rekonstrukci čistíren odpadních vod a na zásobování obcí pitnou vodou.

„Překvapila mne kvalita řady projektů. Považuji to za důkaz, že ani obce, ani pracovníci resortu životního prostředí přípravu na čerpání prostředků z Evropské unie nepodcenili. O tom koneckonců svědčí i převís poptávky v oblasti ochrany vod – už teď ministerstvo eviduje více dobrých projektů, než je celková předpokládaná dotace z Evropské unie pro tuto oblast,“ komentuje současný stav ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

„Největší zájem byl o vodní hospodářství, kde uspěly projekty v celkovém objemu za více než 2,6 miliardy korun, což pomůže k naplnění našeho závazku vůči EU na zajištění vyhovujících čistíren odpadních vod. V rámci národních programů Státního fondu životního prostředí je vodní hospodářství též na prvním místě, loni do tohoto sektoru Fond investoval 2,7 miliardy korun,“ zhodnotil výsledky ředitel SFŽP Andrej Mudray.

Operační program Infrastruktura je zaměřen na projekty do 10 milionů €. Mezi priority pro oblast životního prostředí patří zajištění množství a jakosti vod, nakládání s odpady, kvalita ovzduší a odstraňování starých ekologických zátěží. Česká republika

by v letech 2004 - 2006 mohla pro životní prostředí v rámci tohoto programu získat až 4,5 miliardy korun. Vyhlášení druhé výzvy pro podávání žádostí se předpokládá na začátku ledna roku 2005.

Dalším nástrojem financování, který je určen pro velké projekty nad 10 milionů €, je Fond soudržnosti navazující na předvstupní finanční nástroj ISPA. Celková částka, kterou Evropská komise na projekty tohoto fondu pro resort životního prostředí na léta 2004 – 2006 přislíbila, je zhruba 15 miliard korun. Pro rok 2004 je alokována částka 3,8 miliardy korun, Ministerstvo životního prostředí ale připravilo projekty zhruba za 7,2 miliardy Kč. V současné době probíhají jednání s Evropskou unií, aby se navýšila alokace pro oblast životního prostředí tak, aby bylo možné všechny předložené projekty spolufinancovat.

„Vypracovat kvalitní projekt, který bude přínosem pro životní prostředí a zároveň splní i náročné administrativní požadavky, je poměrně složité. Právě proto věnujeme přípravě projektů a spolupráci s žadateli velkou pozornost. Vycházíme ze zkušeností z předvstupního fondu ISPA, kde se ukázalo, že přípravu projektů není dobré podceňovat,“ konstatuje Tomáš Novotný, náměstek ministra životního prostředí.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Více informací najdete na:

www.env.cz
www.sfzp.cz

Přehled akcí, kterým byla přiznána podpora v rámci I. Výzvy Operačního programu - Infrastruktura

Opatření	Registrační číslo	Žadatel	Název opatření	Obec	Kraj	Celkové náklady akce	Datace z ERDF (tř.)	% dotace ERDF	Datace SFŽP (tř.)	% dotace SFŽP	Růžička (tř.) SFŽP ČR	Celková podpora	Náklady projektová	Datace SFŽP (tř.)
3.1.	40580431	Obec Havraníky	Nádrž Havraníky	Havraníky	Jihomoravský kraj	1 673	1 338	80	167	10	0	167	48	24
3.1.	40550431	Obec Dobřínsko	Oprava a odbahnění rybníka Dobřínsko	Dobřínsko	Jihomoravský kraj	3 373	2 699	80	337	10	0	337	96	48
3.1.	40400431	Dlouhá Ves	Rybník Čerták - Dlouhá Ves, odbahnění a oprava hráze	Dlouhá Ves	Vysočina	5 290	4 232	80	529	10	0	529	96	48
3.1.	40340431	OBEC S TŘITEŽ	ODBAHNĚNÍ A OPRAVA RYBNÍKA OLŠINY	STRÍTEŽ	Vysočina	2 929	2 343	80	293	10	0	293	90	45
3.1.	40390431	OBEC JIRČICA	RYBNÍK JIRČICA	HUMPOLEC	Vysočina	1 733	1 386	80	173	10	0	173	98	49
3.1.	40380431	OBEC JIRČICE	RYBNÍK NAD LÁVICKOU	HUMPOLEC	Vysočina	2 701	2 161	80	270	10	0	270	150	75
3.1.	40570431	Město Česká Třebová	Odbahnění rybníka "Privratský"	Česká Třebová	Středočeský kraj	662	530	80	66	10	0	66	0	0
3.2 A	41140411	Obec Bludov	Kanalizace a čistírna odpadních vod Bludov	Bludov	Olomoucký kraj	140871	105 653	75	14 087	10	0	14 087	1 000	500
3.2 A	40400411	Město Semily	Kanalizace a COV	Semily	Liberecký kraj	49637	36 201	75	4 826	10	2 413	7 239	1 500	750
3.2 A	40500411	Obec Brněnec	Brněnec - kanalizace a COV	Brněnec	Pardubický kraj	144431	104 101	75	13 880	10	0	13 880	4 420	2 210
3.2 A	41050411	Obec Komorní Lhota	Intenzifikace COV a 2. etapa rozšíření kanalizace	Komorní Lhota	Moravskoslezský kraj	11956	8 922	75	1 189	10	595	1 784	162	81
3.2 A	40640411	Obec Stěpanov	Stěpanov-ltaková kanalizace, COV a vodovod	Stěpanov	Olomoucký kraj	100242	72 772	75	9 703	10	0	9 703	2 917	830
3.2 A	41030411	Město Nová Veselice	Kanalizace a COV	Nová Veselice	Středočeský kraj	46977	31 164	75	4 155	10	2 077	6 232	1 802	901
3.2 A	40790411	Město Buštěhrad	COV a kanalizace	Buštěhrad	Středočeský kraj	136793	100 856	75	13 447	10	6 723	20 170	2 317	1 159
3.2 A	40690411	Město Spindlerův Mlýn	Intenzifikace čistíren odpadních vod Spindlerův Mlýn	Svatka	Vysočina	133072	93 804	75	12 507	10	6 253	18 760	2 490	1 245
3.2 A	40300411	Vodohospodářské sdružení	Háborov, Bukovany - centrální COV a kanalizace	Spindlerův Mlýn	Karlovarský kraj	29500	21 750	75	2 900	10	0	2 900	1 000	500
3.2 A	40770411	Obec Hustopeče nad Bečvou	Hustopeče nad Bečvou - kanalizace a COV	Sokolov	Karlovarský kraj	63176	47 382	75	6 317	10	3 158	9 475	1 576	788
3.2 A	40200411	Město Mělník	Hustopeče nad Bečvou - kanalizace a COV	Hustopeče nad Bečvou	Olomoucký kraj	81072	58 104	75	7 747	10	0	7 747	1 143	0
3.2 A	40940411	Město Humpolec	Humpolec-intenzifikace COV	Humpolec	Vysočina	60000	43 500	75	5 800	10	0	5 800	0	0
3.2 A	40070411	Dobrovolný svazek obcí	Kanalizace a COV	Předlín	Vysočina	81887	58 715	75	7 828	10	3 914	11 742	2 388	1 194
3.2 A	41080411	Město Sedlec-Prčice	Kanalizace a čistírna odpadních vod Sedlec-Prčice	Sedlec-Prčice	Středočeský kraj	87941	65 955	75	8 794	10	0	8 794	994	497
3.2 A	40730411	OBEC ŽIDOV	COV rozšíření kanalizace Rač Břky, Holosrbský Žabý	Žabý	Středočeský kraj	55811	40 133	75	5 351	10	2 675	8 026	240	120
3.2 A	40780411	Obec Vidava	Vidava - Kanalizace ulice Svoboda	Vidava	Olomoucký kraj	7541	5 655	75	754	10	0	754	0	0
3.2 A	40700411	Město Sudská	Kanalizace	Sudská	Středočeský kraj	21560	15 120	75	2 016	10	0	2 016	30	15
3.2 A	40090411	Vodohospodářské sdružení	Okuněv - kanalizace a COV	Turnov	Liberecký kraj	94000	69 000	75	9 200	10	4 600	13 800	0	0
3.2 A	40300411	Město Hejnice	Spilská kanalizace Ferdinandův I	Hejnice	Liberecký kraj	24500	18 000	75	2 400	10	0	2 400	500	0
3.2 A	40630411	Město Mníchovice	Kanalizace Mníchovice	Mníchovice	Středočeský kraj	108345	81 258	75	10 834	10	0	10 834	0	0
3.2 A	41120411	Obec Zruč-Senec	Dokonečení kanalizace v obci Zruč-Senec - 1. etapa	Zruč-Senec	Přerovský kraj	12747	9 406	75	1 254	10	627	1 881	0	0
3.2 A	40720411	Město Senov	Kanalizace Senov	Město Senov	Moravskoslezský kraj	173405	129 753	75	17 300	10	8 650	25 950	1 400	700
3.2 A	40180411	Obec Moravský Žitkov	Kanalizace Moravský Žitkov	Moravský Žitkov, Prácheň	Jihomoravský kraj	34906	23 799	75	3 173	10	0	3 173	0	0
3.2 A	40200411	Město Svitov	Svitov - COV a kanalizace	Svitov	Přerovský kraj	67410	48 879	75	6 517	10	3 258	9 775	2 237	1 118
3.2 A	40740411	Obec Nížbor	Nížbor - kanalizace a COV	Nížbor	Středočeský kraj	86252	64 689	75	8 625	10	4 312	12 937	1 293	636
3.2 A	40870411	Obec Davle	Davle-ltaková kanalizace a COV	Davle	Středočeský kraj	81081	59 633	75	7 951	10	0	7 951	690	345
3.2 A	40600411	Obec Loučeh	Spilská a kanál ltaková a COV Loučeh	Loučeh a Patřín	Středočeský kraj	70292	52 719	75	7 029	10	0	7 029	937	468
3.2 A	41160411	Obec Kovance	Kovance - ltaková kanalizace, COV a vodovod	Kovance	Středočeský kraj	34870	25 296	75	3 372	10	0	3 372	955	477
3.2 A	40140411	Obec Lounovice	Kanalizace stoky - Lounovice 5. a 6. etapa	Mukarov	Středočeský kraj	18833	13 968	75	1 862	10	0	1 862	278	139
3.2 A	40650411	Obec Křečice	Kanalizace a COV	Křečice	Vysočina	19600	10 489	75	1 398	10	0	1 398	600	300
3.2 A	4010411	Obec Lazne Tausen	Kanalizace Lazne Tausen	Lazne Tausen	Středočeský kraj	13923	10 352	75	1 380	10	0	1 380	670	335
3.2 A	40150411	Obec Věšnov	Kanalizace a COV Věšnov	Věšnov	Jihomoravský kraj	67579	49 877	75	6 650	10	3 325	9 975	333	166
3.2 A	40760411	Obec Stachovice	ltaková kanalizace a COV Stachovice - Slup	Stachovice	Jihomoravský kraj	99812	72 900	75	9 720	10	4 860	14 580	2 451	1 225
3.2 B	40440411	Sdružení obcí SYRAKOV	Vodovod Syrakov - 2. stavba	Lhota, Lptál, Věmna, Uhlo	Zlínský kraj	55632	39993	75	5332	10	2666	7998	1272	636
3.2 B	40430411	Obec Bohuňovice	Skupinový vodovod Bohuňovice	Bohuňovice	Olomoucký kraj	50540	37905	75	5054	10	0	5054	1 138	569
3.2 B	4060411	Obec Kovance	Kovance - vodovod	Kovance	Středočeský kraj	16618	11 607	75	1 547	10	0	1 547	955	477
3.2 B	40890411	Obec Struhákov	Vodovod Obce Struhákov	Struhákov	Středočeský kraj	28845	21 633	75	2 884	10	1 442	4 326	400	200
3.2 B	4090411	Město Mníchovice	vodovod ve městě Mníchovice	Mníchovice	Středočeský kraj	63891	47 918	75	6 389	10	0	6 389	0	0
3.2 B	41170411	Město Vyšší Brod	Vyšší Brod & 821 I, vodní zdroje a úprava vody	Vyšší Brod	Jihoecký kraj	24267	15 856	75	2 114	10	0	2 114	630	315
3.2 B	40530411	Vodovody a kanalizace	Vodovody a kanalizace	Třebíč	Vysočina	6498	4873	75	649	10	0	649	300	150
3.2 B	40860411	Obec Třebotov	Třebotov - výstavba a technická obnova úpravny vody	Třebotov	Středočeský kraj	7131	3496	50	699	10	2097	2796	350	175
3.2 B	41010411	Obec Zbraslav	Holný-Zbraslav-Senkov-skupinový vodovod	Louny	Ústecký kraj	19108	14 331	75	1 910	10	0	1 910	190	95
3.2 B	41150411	Obec Stěpanov	Stěpanov - vodovod	Stěpanov	Olomoucký kraj	16796	10 188	75	1 358	10	0	1 358	2629	407.5
3.2 B	40510411	Obec Kamenický	Vodovod Kamenický	Kamenický	Pardubický kraj	40680	29 835	75	3 978	10	1 989	5 967	236	118
3.3 A	40220421	Ministerstvo zdravotnictví	Dvořehy - technologie spalovny Fakultní nemocnice	Hradec Králové	Přerovský kraj	7 000	5 250	75	0	0	0	0	0	0
3.3 A	40280421	SPALOVNA odpadu PLZEN	Instalace kontinuálního měření emisí s rozšířením	Píseň	Přerovský kraj	4 200	1 400	35	400	10	0	400	100	50
3.3 A	40290421	RUMPOLD s.r.o.	Čistění spalín a zavězení kontinuálního měření ve	Jihlava	Vysočina	6 406	2 006	35	573	10	0	573	150	75
3.3 A	40260421	Nemocnice Znojmo	Rekonstrukce technologie čištění spalín ve spalovně	Znojmo	Vysočina	15 000	7 500	50	1 500	10	0	1 500	0	0
3.3 A	40240421	Město Brtnice	REKONSTRUKCE CZT SIDI ISTIE	Brtnice	Vysočina	12 852	6 126	50	1 225	10	3 675	4 900	591	295
3.3 B	40270421	STRUHAL spol. s r.o.	Fitilace od boxových stříkaček kabin	Luby	Karlovarský	6 500	2 045	35	584	10	0	584	120	0
3.3 C	4030491	Statutární město Ostrava,	Kotelna NA DREVNI PELETY	Ostava-Hrusov	Moravskoslezský	1 050	754	75	100	10	0	100	0	0
3.3 C	4030491	Slezská diakonie	Vytápění a ohřev TUV tepelným čerpadlem ranče Nebory	Třinec	Moravskoslezský	991	743	75	99	10	0	99	28	14
3.3 C	4010491	Špor církevní bránské v Hradku	Vytápění tepelným čerpadlem ve Šporu církevní bránské v	Hrádek	Moravskoslezský	5 134	3 803	75	507	10	0	507	150	75
3.3 C	40210491	Obec Křečice	Úprava a rozšíření blokové kotelny na spalování biomasy	Zlín	Jihoecký kraj	14 672	10 831	75	1 444	10	722	2 166	328	164
3.3 C	40250491	Obec Křečice	Energetický soběstační obec Křečice	Křečice	Středočeský	122 084	83 717	75	11 162	10	5 581	16 743	300	150
3.4.	40310441	Město Brumov - Bylnice	Systém malých kompostáren ve městě Brumov - Bylnice	Brumov - Bylnice	Zlínský	1 285	964	75	129	10	0	129	0	0
3.4.	40330441	Město Vimperk	Separáční dvůr Vimperk	Vimperk	Jihoecký	1 841	1 381	75	184	10	0	184	30	15
Celkem						2 807 403	2 028 648		271 622		75 612	3 47 234	48 092	21 330

Celková podpora (dotace + půjčka) SFŽP ČR včetně projektové dokumentace činí 368,6 miliónů korun

Vláda rozhodla o dalších ptačích oblastech

Svým nařízením vláda schválila dne 27. října 2004 vyhlášení dvanácti ptačích oblastí: Lednické rybníky, Hovoransko-Čejkovicko, Jaroslavické rybníky, Jizerské hory, Bohdanečský rybník, Rožďalovické rybníky, Krkonoše, Hlubocká obora, Novohradské hory, Údolí Vltavy a Otavy, Jeseníky a Českolipsko – Dokeské pískovce.

Ptačí oblast Heřmanský stav-Odra-Poolší v Moravskoslezském kraji nevznikne, a to kvůli průmyslové zóně Dolní Lutyně. Vláda uložila Ministerstvu životního prostředí navrhnout alternativní řešení, jak zajistit ochranu vzácných ptáků. Zároveň odložila rozhodnutí o ptačí oblasti Komárov v Pardubickém kraji.

Ministerstvo životního prostředí vládu upozornilo, že podle evropských směrnic mají být ptačí oblasti jako součást soustavy Natura 2000 vymezovány podle odborných, nikoli ekonomických kritérií. To řadou rozsudků potvrdil i Evropský soudní dvůr (podrobněji viz *minulé číslo Zpravodaje MŽP, pozn. red.*).

„Nepovažuji rozhodnutí vlády za šťastné, obzvlášť proto, že MPO, MMR i kraj původně požadovaly pouze zmenšení ptačí oblasti o plánovanou průmyslovou zónu. Resort životního prostředí bude

samozřejmě hledat alternativní řešení. Otázkou ale je, nakolik je reálné, že se podaří všem ze vzácných ptačích druhů zajistit potřebnou ochranu na jiné lokalitě,“ komentuje rozhodnutí vlády ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Podle návrhu MŽP má v České republice vzniknout 41 ptačích oblastí. Vyhlášení 18 z nich již vláda schválila. Ochranný režim v ptačích oblastech bude méně přísný než v současných chráněných územích. Na všech územích bude stát podporovat takové činnosti a způsoby hospodaření, které přispějí k zachování stávajících přírodních podmínek. Navíc tam, kde by vlastník byl přece jen nějakým způsobem omezen, má nárok na vyplácení kompenzací.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Více na: www.natura2000.cz.

Německo – rakousko – český projekt zaměřený na posílení odborů životního prostředí krajských úřadů byl úspěšně dokončen

Česká republika, Německo a Rakousko dne 8. října 2004 slavnostně uzavřely devatenáctiměsíční projekt „Implementace acquis na regionální úrovni.“ Projekt financovala Evropská unie v rámci programu Phare částkou 0,7 milionů €. Hlavním cílem projektu byla pomoc a podpora odborů životního prostředí krajských úřadů při implementaci Evropské legislativy v rámci CITES, ochrany přírody, ekologických havárií (Seveso II), chemických látek, odpadového hospodářství, kvality vody a kvality ovzduší.

Hlavní dosažené výsledky:

- Více než 700 českých odborníků se účastnilo a aktivně podílelo na seminářích se svými německými a rakouskými kolegy, kde řešili a vyměňovali si informace o implementaci evropské legislativy v České republice.

- Ačkoliv byl projekt určen především pro krajské úřady, bylo dosaženo velmi dobré a přínosné spolupráce s Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem práce a sociálních věcí i Ministerstvem vnitra, jež byly přizvány, aby usnadnily posílení v příslušných oblastech.

- Instruktažní manuály a dokumenty byly vypracovány tak, aby doplnily vzájemnou výměnu informací. (Viz webové stránky projektu: www.env.cz/purl/regions)

- Zpracování posudkových zpráv a návrhů bylo zaměřeno na podporu činností jednotlivých odborů životního prostředí krajských úřadů ve výše zmíněných oblastech.

- Výsledky zjištění byly průběžně konzultovány s představiteli odborů životního prostředí krajských úřadů a Ministerstvem životního prostředí.

Projekt se uskutečnil ve spolupráci Federálního ministerstva životního prostředí, péče o přírodu a jadernou bezpečnost SRN a rakouského Ministerstva zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství a Ministerstva životního prostředí České republiky.

Německá twinningová poradkyně odpovědná za projekt, Erna Heinze, řekla:

„Po celou dobu trvání projektu projektoví partneři prokazovali velkou vůli účinně implementovat evropskou legislativu v oblasti životního prostředí a dosáhnout vysokého stupně ochrany životního prostředí. Zkušenosti nabyté v průběhu projektu pomohou administrativní spolupráci partnerů zvláště v případech, kdy odpovědnost nese více stran a není tedy jasně určena.“

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Integrovaný registr znečišťování – nový nástroj k ochraně životního prostředí u nás

Ministerstvo životního prostředí upozorňuje uživatele registrované látky podle zákona o integrované prevenci (č. 76/2002 Sb.), že 15. února 2005 je konečný termín pro ohlášení informací do Integrovaného registru znečišťování (IRZ) za rok 2004.

IRZ zřizuje a spravuje MŽP jako veřejně přístupný informační systém veřejné správy. V tomto registru je stanoven seznam látek, jejichž emise a přenosy je uživatel registrované látky povinen zjišťovat, vyhodnocovat a ohlašovat MŽP (tzv. ohlašované látky). Uživatel registrované látky je povinen ohlašovat vybrané látky, pokud jejich množství v emisích nebo přenosech vyrovná nebo přesáhne tzv. ohlašovací práh. První ohlášení do IRZ je stanoveno právě k datu 15. 2. 2005, kdy budou ohlášeny údaje za rok 2004.

Ohlašovaných látek bude nejprve 72, později se jejich počet rozšíří na 88. Řada látek bude sledována ve všech uvedených složkách životního prostředí (voda, ovzduší, půda, odpady). Látky zahrnuté do IRZ je možné rozdělit do několika skupin: skleníkové plyny, látky způsobující kyselý dešť, polychlorované bifenylly, těžké kovy, dioxiny a furany, polycyklické aromatické uhlovodíky, kyanidy, aromatické uhlovodíky, fluorované uhlovodíky, freony, insekticidy a další.

Jedná se o látky, jejichž emise a přenosy je bezpodmínečně nutné monitorovat.

„IRZ je novým nástrojem ke sledování znečištění životního prostředí, který bude poskytovat veřejnosti bohaté informace o emisích a přenosech ohlašovaných látek. Data v IRZ budou zcela jasně spojena s konkrétním podnikem a vypouštěnou látkou,“ vysvětluje výhody IRZ pro občany náměstkyně ministra Ivana Jirásková.

IRZ naplňuje požadavky Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) podle Rozhodnutí 479/2000/ES, které musí členské státy EU plnit. Zároveň je v souladu s nároky Protokolu o registrech uniků a přenosů znečišťujících látek (Protokol o PRTR). Česká republika se tak řadí mezi environmentálně vyspělé země, které vytvářejí instrumenty k efektivní ochraně životního prostředí.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

Integrovaný registr znečišťování – www.irz.cz
Evropský registr emisí znečišťujících látek –
<http://www.eper.cec.eu.int>

Připravujeme ekocertifikaci služeb v cestovním ruchu

Certifikace a označování aktivit cestovního ruchu, šetrných k životnímu prostředí, byla jedním z významných témat evropské regionální konference Světové organizace cestovního ruchu (WTO) „Partnerství veřejného a soukromého sektoru pro certifikaci udržitelnosti v turistických činnostech“, která se konala v říjnu 2004 v Mariánských Lázních.

„Cestovní ruch v současné podobě vytváří často neúnosný tlak na přírodu a krajinu, ale také na kvalitu života místních obyvatel,“ říká ministr životního prostředí Libor Ambrozek. *„Zdravé životní prostředí a zachovalá příroda jsou přitom jedněmi ze základních podmínek jakéhokoli rozvoje cestovního ruchu u nás,“* dodává ministr. Ministerstvo životního prostředí proto ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj hledá cesty, jak podpořit udržitelné formy cestovního ruchu a pomoci těm podnikatelům, kteří v této oblasti podnikají s ohledem na životní prostředí.

Cílem je zkvalitnění a rozvoj infrastruktury pro ekologicky, sociálně a kulturně udržitelné formy cestovního ruchu tak, aby především místní obyvatelé profitovali z jejich rozvoje – např. ze zvýšení pracovních příležitostí (prioritně v oblasti drobného podnikání a řemesel s místní tradicí). Součástí úsilí o zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu je ze strany MŽP také podpora ekologicky šetrné dopravy, zejména ve zvláště chráněných územích.

Konkrétním nástrojem, který MŽP připravuje, by se měl stát **Národní program udržitelnosti cestovního**

ruchu. V současné době MŽP připravuje certifikační systém pro udělování ekoznačky v oblasti cestovního ruchu. Samostatně dosažitelnou součástí systému bude oficiální ekoznačka EU „Květina“, kterou se již mohou pochlubit majitelé penzionů a hotelů v Dánsku, Německu, Nizozemí, Norsku či Rakousku. Český systém označování ale pokryje širší spektrum aktivit – od malokapacitních venkovských ubytovacích zařízení, přes turistická informační centra a průvodcovské služby, až po značení turisticky kompaktních území – ekologicky šetrných destinací. Český systém značení zároveň přesáhne úzce environmentální pohled a zahrne také sociální a kulturní aspekty.

Ministerstvo zároveň pomáhá budovat vznikající síť center šetrné turistiky. Národní centrum již slavnostně otevřel ministr Ambrozek v roce 2003 v Rychnově u Jablonce n. N. Toto centrum nyní spolupracuje s MŽP na vzniku krajských center, z nichž první bude právě v Libereckém kraji a výhledově by měl mít takové středisko každý kraj.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Ekofilm 2004 byl jubilejní i rekordní

Ekofilm – nejstarší evropský mezinárodní filmový festival o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví oslavil v letošním roce třicáté narozeniny. Kromě tohoto jubilea zaznamenal i rekord v návštěvnosti – téměř 5000 diváků. Vyhlášovatelé festivalu jsou kromě Ministerstva životního prostředí i Jihočeský kraj a města Český Krumlov a České Budějovice.

Za dobu své existence prošel festival změnami i vývojem. Jediným a hlavním oficiálním pořadatelem na jeho počátku bylo Federální ministerstvo pro vědecko-technický a investiční rozvoj. Od roku 1974 do roku 1996 se festival konal v Ostravě. Zvláště v osmdesátých letech byl významným místem neformálních setkání ekologů (*podrobněji o těchto raných dobách viz článek Jaroslava Stoklasy na str. 17 – pozn. red.*). Velkým zlomem v jeho historii byl rok 1989. Vyhlášovatelem se stal Federální výbor pro životní prostředí a po zániku federace Ministerstvo životního prostředí. Změny se nevyhnuly ani koncepci festivalu, ani místu konání. Z Ostravy se festival přestěhoval v roce 1997 do Českého Krumlova, města, které je zapsáno v seznamu chráněných památek UNESCO. To byl také jeden z důvodů, proč se v záhlaví festivalu objevilo vedle životního prostředí i přírodní a kulturní dědictví. Významnou změnu zaznamenal v loňském roce, kdy se částečně přesunul do Českých Budějovic. Zde našel diváky zejména z řad studentů.

Zahájení festivalu v Českých Budějovicích na náměstí

Budějovice se osvědčily

Letos se již podruhé v historii konala část festivalu v Českých Budějovicích, což je univerzitní město, jehož některé fakulty svým zařazením významně zasahují do oblasti životního prostředí. Slavnostní zahájení festivalu na náměstí Přemysla Otakara II. bylo nejen pozvánkou na všechna promítání a akce, ale zejména děti si zde mohly prověřit zábavnou formou některé své teoretické i praktické znalosti a zkušenosti se tříděním odpadů a šetřením energie. Poprvé se do organizace festivalu výrazně zapojila Biologická fakulta Jihočeské univerzity, kde se mimo promítání festivalových pořadů konala například i beseda s doc. RNDr. Bohumírem Janským, CSc. „K pramenům Amazonky“. Výborná byla i spolupráce s novým vedením kina Kotva, kde probíhalo dopolední promítání pro školy, následovala projekce pro veřejnost a velice úspěšné promítání filmů

„Tanec modrých andělů“ a „Cesta pod mrazivou vodou Antarktidy“ a povídání s autory a ochránci velryb Stevem L. Lichtagem a Miroslavem Hrdým. Studentské divadlo SUD zažilo nebývalý nápor diváků při uvedení jihočeské premiéry dokumentu Jana Svěráka a Martina Dostála „Tatínek“ a své posluchače zaujal i kameraman a potápěč Hugo Habrman, který besedu s ukázkami ze svých filmů věnoval českým řekám.

Beseda na Magistrátu v Českých Budějovicích

Pozornost starostů, zejména šumavských obcí, ochránců přírody i nevládních organizací, byla věnována panelové diskusi s názvem „Ochrana přírody a krajiny kontra aktivity obcí“. Besedy, která byla inspirována jedním se soutěžních filmů (pořad z TV cyklu Nedej se! Chamonix v Pošumaví, režie Martin Slunečko) a konala se na Magistrátu města České Budějovice, se zúčastnil i hejtmán Jihočeského kraje Jan Zahradník. Budějovickou část festivalu navštívilo téměř 3000 občanů, což je o třetinu více než v loňském roce. Do Českého Krumlova přijelo na 2000 zájemců o Ekofilm.

Jihočeský ekolog Svatomír Mlčoch, bývalý prezident Ekofilmu František Urban a porotkyně Eva Vavroušková

Zrcadlový sál na Krumlovském zámku – tradiční místo besed

Ekofilm v Českém Krumlově

Přestože, jak již bylo řečeno, byl letošní Ekofilm jubilejním, třicátým ročníkem, nedá se říci, že by se zde na staré „ostravské“ časy, kde se vedly diskuse poněkud bouřlivější, vzpomínalo nějak nostalgicky. Bohužel festival nemohl navštívit ze zdravotních důvodů ani jeden ze dvou pamětníků – paní Libuše Novotná a Ing. Jaroslav Stoklasa. 30. výročí však připomínala výstava plakátů, které Ekofilm minulých třicet ročníků doprovázely a dá se říci i charakterizovaly.

Témata besed, seminářů i filmů byla však už ryze současná. Za všechny jmenujme alespoň „Trvale udržitelný rozvoj a lidské hodnoty“, „Veřejnost a chráněné druhy“ a mezinárodní workshop s názvem „Voda ve filmu“, na kterém se v Zrcadlovém sále krumlovského zámku sešli filmoví teoretici, tvůrci, odborníci a diváci z mnoha zemí. Hovořili podrobně o problematice vody ve filmovém zpracování v hraných i dokumentárních filmech. Téma pro toto setkání nebylo zvoleno náhodně – voda, která je důležitou složkou životního prostředí, se v letošním ročníku stala nejčastějším námětem dokumentů.

Panelisté besedy o chráněných druzích

Tradiční a návštěvníky velice oblíbené večerní besedy v Českém Krumlově zahájilo setkání s filmovým tvůrcem Michaellem Havasem. Vyvrcholením těchto setkání byl večer s režisérem Janem Svěrákem a spoluautorem dokumentu „Tatínek“ Martinem Dostálem. Hovořilo se nejen o „Tatínkovi“, ale i o vzniku filmu „Ropáci“, na který všichni pamětníci vzpomínají a který dodnes patří mezi filmy s tematikou životního prostředí k těm nejlepším doma i v zahraničí.

Návštěvníci Ekofilmu mohli i letos využít dopravy Ekobusem, který zdarma přivázel a odvázel zájemce z Prahy do Českých Budějovic a Českého Krumlova. Zájemci o kvalitní a levné ubytování v Českém Krumlově mohli využít služeb zdejšího internátu.

Filmy v rámci tradice

Co je však na tomto festivalu nejdůležitější – filmy. V letošním roce festival nezlomil žádný historický rekord. Přihlášeno bylo 131 filmů z 18 zemí a většina snímků byla na velice vysoké úrovni. Do soutěže jich výběrová komise doporučila 48.

Tradice nebyla porušena ani v tom, že nejvíce filmů přihlásili naši tvůrci – 57. Zvyšuje se však podíl přihlášených zahraničních filmů. Druhým státem v počtu přihlášených filmů bylo Německo (30), Rakousko (10) a Slovensko (6).

Mezinárodní porota, která pracovala ve složení Zuzana Meisnerová-Wismer, Eva Vavroušková, Khalil Baalbaki, Václav Dolanský, Vlado Milunič a Jiří Petr neměla při vybírání 15 oceněných snímků rozhodně jednoduchou úlohu.

Beseda s Janem Svěrákem a Martinem Dostálem – nejen o filmu Tatínek

Velkou cenu Ekofilmu získal snímek Viliama Poltikoviče (ČR) „V kruhu znovuzrození“. Režisér zde vykresluje hodnoty původní autentické kultury Tibetu a varuje před nebezpečím její likvidace. Téměř hodinový snímek z prostředí velehor nadchl nejen porotu, ale i diváky.

Zvláštní cena poroty a současně **cena Statutárního města České Budějovice** byla udělena německému filmu „Skrytá tajemství Norska“. Tvůrci filmu Florian Graner a Kevan Pegley v něm představují krásu nedotčené přírody a živočichy, které zde žijí.

Cenu v kategorii publicistiky získal za otevření závažného politicko – lobbyisticko – ekologického problému český snímek Martina Slunečka „Nedej se! Chamonix v Pošumaví“.

„Dva muži na Sibiři“ je název vítězného filmu Olgy Sommerové v **kategorii dokument**. Hovoří o lidech, kteří problémy české krajiny nejen vnímají, ale mají v sobě sílu je řešit a převzít za svůj vztah ke krajíně osobní zodpovědnost.

V **kategorii vzdělávacích pořadů** porota ocenila snímek rakouského režiséra Paula Reddishe „Supi – létající popelnice“, ve kterém poutavě a neobvykle zpracovává téma a vyvrací zažitý mýtus negativního pohledu na tyto ptáky.

Porotkyně Eva Vavroušková předává Martinu Slunečkovi cenu za publicistický pořad *Nedej se – Chamonix* v Pošumaví

Rakušan Christian Redinger přebírá cenu za režii snímku *Penyu Penyu – Želvy z Celebeského moře*

V kategorii **volná tvorba** získal cenu český snímek Steva Lichtaga „Tanec modrých andělů“, kterému se podařilo propojit zdánlivě nesouvisející příběhy ohrožených – handicapované dívky a lidskou civilizací devastovaných velryb.

Ohrožené želvy karety jsou hlavními hrdinkami snímku „Penyu Penyu – želvy z Celebeského moře“ za kterou získal Rakušan Christian Redinger **Cenu za režii**.

Téma obnovitelných zdrojů energie nebývá pro zpracování populární formou příliš atraktivní. Ale Franzi Fitzkemu (SRN) se to podařilo a snímek s názvem „Nová energie“ získal **Cenu za scénář**.

Kameraman kouzelného rakouského filmu „Prasata na útěku“ Seville Ottey, získal za poutavé, invenčně propracované zpracování příběhu **Cenu za kameru**.

Cena Ministerstva životního prostředí byla udělena snímku Tomáše Škrdlanta „Myšlení vody“ za filozoficky laděný pohled a současně přehodnocení problému devastace krajiny násilným vytržením řek z jejich původních koryt.

Rakouský snímek „Plitvice – země padajících jezer“ získal za vynikající reprezentaci estetických a přírodních hodnot chráněných území **Cenu města Český Krumlov**.

Členové poroty Vlado Milunič, Zuzana Meisnerová – Wismer, prezident festivalu prof. Pavel Kovář, ministr Libor Ambrozek a dramaturgyně Jitka Radová na tiskové konferenci v Českém Krumlově

Cena Jihočeského kraje byla udělena rakouskému filmu režiséra Kurta Mundla „Waldviertel – okouzlení ze skalnaté země“, který zpodobňuje kulturní a přírodní dědictví v rakouské oblasti sousedící s Českou republikou a důrazem na historické souvislosti a působení člověka v krajině.

Generální partner Škoda Auto udělil cenu britskému filmu „Tunelová vize“, ve kterém jeho režisérka Joshka Wessels vylíčila přístup místních obyvatel v pouštní oblasti Sýrie k obnově starého systému zavlažování.

Cenu hlavního partnera ČSOB získal dokument Rudolfa Adlera (ČR) „Hastrman Habrman“ o muži, který se jako kameraman a potápěč věnuje životu ve sladkovodních řekách.

Velice závažné historické téma města Šanghaje je zpracováno ve filmu Lordana Zafranoviče „Symfonie nebeského města“, kterému byla na festivalu udělena **Cena UNESCO**.

30. ročník festivalu Ekofilm skončil. Na závěrečném večeru v Maškarním sále Krumlovského zámku, kterého se zúčastnilo mnoho čestných hostů v čele s ministrem životního prostředí Liborem Ambrozem, byla udělena i poslední cena. Prezident Ekofilmu prof. Pavel Kovář, děkan přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, vyhlásil v jeho závěru ročník příští. Skalní diváci měli možnost vidět všechny vítězné filmy ještě v neděli 10. října dopoledne v prostorách zámkové Mincovny, ale poté se již opravdu odebrali do svých domovů. Ale ani ti, kteří některý z vítězných festivalových snímků nestačili shlédnout, nemají jednoduše smůlu. Celá kolekce bude v průběhu roku promítána postupně v rámci Ozvěn Ekofilmu v celé republice a od prosince bude k dispozici také ve Videotéce a knihovně MŽP.

Marta Nováková,
vedoucí oddělení propagace MŽP,
členka výběrové komise

Foto Libor Sváček

EKOFILMU je třicet let

Letošní EKOFILM se kromě rekordní návštěvnosti téměř 5000 zájemců vyznačoval i tím, že to byl i jubilejní třicátý ročník, což znamená, že je nejstarší nejen v Evropě, ale pravděpodobně i na světě. Alespoň o žádném starším nevíme. Takové výročí je ovšem i důvodem k zavzpomínání na začátky i na starší ročníky. A díky panu ministru Ambrozkovi a řediteli odboru vnějších vztahů Jakubu Kašparovi byl v rámci přehlídky vítězných filmů v kině MAT připraven na 27. října krásný podvečer vzpomínání s pamětníky těch dnes už prehistorických dob.

Počátky: tuhá normalizace a krásné zítřky

Asi je nutno připomenout dobu, kdy byl EKOFILM založen. Byla to doba tuhé normalizace začátku sedmdesátých let a problémy životního prostředí byly v té době nejen politické tabu, ale lidé o něm díky utajování nic nevěděli, pokud si toho sami nevšíмали. Po dvacetiletém „budování socialismu v naší vlasti“ začaly řeky páchnout jako mrtvé stoky, umíraly nejen stromy, ale i lidé. Velká krajská města a přes 30 okresních měst neměla vůbec žádné čistírny odpadních vod, Praha čistila vodu jen na 30 %. K tomu se přidala i lokální topeniště a jen v Praze kouřilo v zimě přes 230 tisíc komínů, protože se všude topilo uhlím.

Ministr Libor Ambrozek předává na slavnostním večeru ke 30. výročí Ekofilmu ocenění dlouholeté ředitelce Ekofilmu Libuši Novotné

Komíny severočeských elektráren chrlily nejen popílek, ale zejména oxid siřičitý a spolu s uhelnými elektrárnami Německé demokratické republiky a Polské lidové republiky tvořily pověstný „Černý trojúhelník“, který ničil lesy v celé střední Evropě a dokonce až ve Skandinávii. Švédové sice nabídli, že nám finančně přispějí na odsíření našich elektráren, to bylo ovšem pro naše soudruhy politicky nepřijatelné. Své životní prostředí si přece budeme umět řešit sami, až si na to vytvoříme prostředky.

Nicméně vzhledem k mezinárodní ostudě rozhodli ústřední výborové, že se musí něco pro lidi udělat a nejlépe bude jim ukázat krásu přírody a šťastné zítřky alespoň ve filmu. Pověřili proto Federální ministerstvo pro technický a investiční rozvoj (FMTIR), aby uspořádal filmovou přehlídku na téma krásy naší přírody a nazval ji EKOFILM. Byl založen sekretariát s několika administrativními pracovníky a do čela jmenována jako ředitelka Libuše Novotná. Ta měla velice šťastnou ruku, neboť

si k odborné spolupráci pozvala známou vědeckou pracovníci RNDr. Ing. Elišku Novákovou, DrSc., která do odborné rady festivalu vybrala jednak své mladé velice aktivní aspiranty, ale také přední ekologické a společenskovední odborníky z vědeckých ústavů i z úřadu Rady pro životní prostředí. Měl jsem štěstí být také u toho. K těm mladým klukům tehdy patřil například i dnešní prezident EKOFILMu a děkan Přírodovědecké fakulty UK prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc., nebo ředitel Ústavu aplikované ekologie LF ČZU v Kostelci nad Černými lesy RNDr. Mirek Martiš, CSc.

Nestor Ekofilmu Ing. Jaroslav Stoklasa přijímá blahopřání od současné dramaturgyně Ekofilmu RNDr. Jitky Radové

Počátky v hornické Ostravě

Bylo rozhodnuto, že festival se bude konat v hornické Ostravě, která byla nejen „dělnickým srdcem naší vlasti“, ale také nejspínavějším městem republiky. Uprostřed města prášily doly a kouřily hutě. Ráno čistá košile byla večer kropenatá od popílku. Jako místo konání festivalu bylo vybráno sídliště Poruba, nově postavené v socialisticko-realistickém stylu s vítěznými oblouky a budovatelskou sochařskou a sgrafitovou výzdobou. Jeho stalinisticky přezdobený kulturní dům měl totiž veliký kinosál, společenský sál, řadu salónek a v podkroví přednáškovou místnost, tedy prostory velice vhodné pro takovou velkou akci.

Na první ročník v roce 1974 byli pozváni zejména ředitelé vědeckých a odborných ústavů, průmyslových podniků a vedoucí pracovníci státní správy. Po slavnostním zahájení a oficiálních projevech byly předváděny propagační filmy o krásách naší přírody a o tom, jak si naše společnost se všemi problémy životního prostředí v budoucnu poradí. Takže na druhý ročník už soudruzi ředitelé začali vysílat spíše své podřízené vědecké pracovníky a odborníky. Také festivalový výbor časem pochopil, že tudy

cesta nevede a rozhodl se udělat příští festivaly mezinárodní, aby bylo vidět, jak to dělají jinde. Proto přijížděly i oficiální delegace ze spřátelených zemí. Obětavě se o ně starala ředitelka festivalu Libuše Novotná, která je se všemi oficialitami přijímala ve své kanceláři a vodila na recepci se zástupci našich stranických a státních orgánů, které se tak podařilo separovat od ostatního dění na festivalu.

Dva lidé, kteří provázeli Ekofilm od samého počátku:
Ing. Jaroslav Stoklasa a Libuše Novotná

Začínají semináře a diskuse

Kromě toho se záhy usoudilo, že by se měli vzdělat učitelé, aby uměli vychovávat děti k péči o životní prostředí. Ke spolupráci byla přizvána známá pedagogická odbornice Dr. Dana Kvasničková, CSc., která spolu s Eliškou Novákovou a dalšími specialisty v dopoledních hodinách pořádala semináře o výchově k péči o životní prostředí. Také se zdálo, že by se o filmech mělo diskutovat proto, aby publikum nepodlehlo nepřátelské ideologii západních filmů. Tak vznikly odborné semináře a panelové diskuse.

Jenže se zapomnělo, že vědci chtějí pravdu nejen poznávat, ale zejména o ní přesvědčovat ostatní. A tak byly diskuse rok od roku otevřenější a pravdivější. Přijížděli špičkoví odborníci z vědeckých a odborných ústavů, vědeckých společností, z Ekologické sekce Biologické společnosti při ČSAV a další. Proto se sem začali stahovat pro poučení i členové z různých nevládních, legálních i pololegálních organizací, Brontosauři, členové Českého svazu ochránců přírody a fandové lokální i z různých míst republiky a přijížděli i filmoví tvůrci a odborníci ze spřátelených a dokonce i z nespřátelených zemí.

FMTIR bylo štědrým strýčkem a o finanční prostředky nebyla nouze. Festival byl zahajován velkým společenským večerem s hudbou, tancem a jakousi estrádou. Její součástí se stala i soutěž v tanci,

Velké ceny Ekofilmu 1974 - 2004

1974 Znečištění nežádoucí (Švédsko)	1989 Krásné je daleko (SSSR)
1975 Podle zákonů přírody (SSSR)	1990 Obvinění svědkové (SSSR)
1976 Hra čísel (OSN)	1991 Naše planeta Země (OSN)
1977 Na rozcestí (Francie)	1992 Naše společná budoucnost (Finsko)
1978 Horká noc (ČSSR)	1993 Dekáda rozhodnutí (USA)
1979 Krok kupředu, odprašování vysoké pece A (SRN)	1994 Arktická tragédie (Švédsko)
1980 Lidstvo – otázky rovnováhy (OSN)	1995 Mít nebo být? (Česká republika)
1981 Citlivá příroda severu (SSSR)	1997 Harmonie v zelené a modré (Česká republika)
1982 Uhlí a chléb (ČSSR)	1998 Od Čečny k Černobylu (USA)
1983 Čas pro energii (Velká Británie)	1999 Smrt bizona (Švédsko)
1984 Rekultivace v okrese Most (ČSSR)	2000 Arktické dilema (Dánsko)
1985 Kdo napravit chybu Demetry? (SSSR)	2001 Tajuplné Mamberamo (Slovensko)
1986 Za jakou cenu? (Velká Británie)	2002 Řeka Nan Xi (Čína)
1987 Přehrada (SSSR)	2003 Zobákem a drápem (Polsko)
1988 Baltské moře (Švédsko)	2004 V kruhu znovuzrození (Česká republika)

kteřou zaslouženě vyhrával Ing. Arnošt Smrček, který kromě toho, že byl nepostradatelným členem festivalového výboru, býval i skvělý tanečník. Zlatým hřebem večera bylo vystoupení tanečního souboru, kterému jsme záhy říkali „Holky Calábkovy“ podle jejich vedoucí, i když tam samozřejmě tančili i kluci. Nikdo si určitě už nepamatuje jejich oficiální název.

Tento večer se stal příležitostí pro uzavírání neformálních kontaktů a přátelství a prohloubení odborné spolupráce ústavů a organizací, dokonce i v mezinárodním měřítku. Navíc to účastníkům platily podniky a ústavy jako služební cesty, na které se lidé čím dál víc těšili, protože se zde na seminářích a v diskusích a ze zahraničních filmů dozvěděli daleko více, než mohli vyčíst i z odborných časopisů, které sem zejména z ciziny chodily ve velice omezené míře.

80. léta – zlatá éra

V osmdesátých letech už byl EKO FILM Mekkou interdisciplinárních diskusí o ekologii a životním prostředí, zejména když po roce 1983 vysílala Svobodná Evropa na pokračování „tajnou“ zprávu Ekologické sekce ČSAV o stavu životního prostředí u nás a občané se dozvěděli, co pijí a dýchají a jaký je opravdu stav přírody. K tomu se přidala i „glasnost“, a tak se postupně konaly velice otevřené odborné semináře k různým tíživým problémům životního prostředí. Po festivalu se pořádaly i tak zvané „Malé Ekofilmy“ v různých městech, kde byly širokému publiku předváděny vítězné snímky. Ostatně tato praxe odborných seminářů i veřejných promítání se v mnoha městech udržela dosud.

Ale nejbouřlivější atmosféra byla na podvečerních panelových diskusích v přednáškovém sále v podkroví porubského „kulturáku“. Vždycky bylo nabito, účastníci seděli i na schodech, sledovali diskusi i na obrazovkách na chodbách. Do panelu byli zváni už nejen odborníci, ale i ministerští úředníci, kteří se tam ovšem stávali terčem protivných otázek jako na střelnici na pouti. Většinou přijeli jen jednou. Na jednom z posledních ročníků před Listopadem například předvedl Ing. Josef Vavroušek podrobnou analýzu, proč nemá být stavěn na Dunaji přehradní stupeň Gabčíkovo, což bylo pro minulý režim diskusní tabu.

Ředitelka Libuše Novotná se chytala za hlavu, protože musela pokaždé „nahoře“ řešit politické průšvihy. Celou dobu dělala festivalu nejen ředitelku, ale i politický deštník proti krupobití shora. Za to jí patří opravdový dík. Nejbouřlivější byl samozřejmě ročník 1989. Navíc redaktor České televize v Ostravě Petr Amler začal koncem osmdesátých let vysílat speciální přímé diskusní pořady o EKO FILMu s některými účastníky, které byly čím dál otevřenější.

Festival ve změněné době

V roce 1990 se najednou při zahájení festivalu objevili na tribuně ti, kteří byli dosud jako špičkoví odborníci nejlepším zdrojem informací a iniciovali nejbouřlivější diskuse. Otvírali ho ministři Bedřich Moldan a Josef Vavroušek a vedle nich seděli další jako novopečení náměstci a ředitelé odborů z nově založených ministerstev životního prostředí. Byly to chvíle nezapomenutelného nadšení a nadějí do budoucna. Tehdy podle průzkumů veřejného mínění totiž považovalo přes 80% občanů řešení problémů

katastrofálního životního prostředí za prioritu. Proto se také podařilo velice rychle přijmout nové nejdůležitější zákony o ochraně ovzduší, vod, přírody, o životním prostředí a další, které se staly základem pro rychlé řešení těch nejhorších nedostatků. To, že klesly za několik let emise oxidů síry o více než 90% a že v Labi u Děčína žijí lososi, má své kořeny také na EKO FILMu. Jeho pořádání záhy převzalo Ministerstvo životního prostředí a RNDr. Jitka Radová.

Ke konci poloviny devadesátých let se zdálo, že nejhorší problémy životního prostředí jsou vyřešeny a začaly různé jiné starosti. Privatizované podniky a redukované vědecké ústavy ani nevládní organizace neměly peníze na vysílání svých pracovníků na EKO FILM. Přestože byl festival přesunut do příjemnějšího a komornějšího Domu kultury v Zábřehu, začal být poloprázdný, lidem se do Ostravy moc nechťelo. Proto se hledalo v roce 1996 jiné vhodnější místo a festival se nekonal.

Nový domov v Krumlově

Nakonec se podařilo najít mimořádně vhodné nové umístění v Českém Krumlově, kde se od roku 1997 pokračuje ve staronové tradici. Pod patronací UNESCO se rozšířilo i tematické zaměření festivalu na celé kulturní dědictví lidstva, tedy i na historické památky a na kultivovaný životní styl. V komornějším historickém prostředí krumlovského zámku se festival orientuje již také více než na prosté ukazování krás přírody a možností technických řešení životního prostředí na filmově umělecké zpracování děl tak, aby působilo i na emoce diváků. Každoročně přijde z mnoha zemí světa kolem 150 snímků, z nichž Výběrová komise předloží Mezinárodní porotě kolem 60 do soutěže. Festival si našel i své nové diváky, kterých bývá kolem tisícovky. V posledních dvou letech se rozšířil i do Českých Budějovic, kde se zaměřil na studenty vysokých a středních škol a letos měl již zmíněných téměř 5000 diváků.

Vyhlašovatelem festivalu je dnes Ministerstvo životního prostředí, města Český Krumlov a České Budějovice, Jihočeský kraj a Občanské sdružení pro EKO FILM. Taková velká akce se neobejde bez sponzorů, z nichž hlavními jsou ŠKODA AUTO a ČSOB, jejichž generální ředitelé pan Ing. Vratislav Kulháněk a Ing. Pavel Kavánek přijali vedle představitelů vyhlašovatelů členství v Čestném festivalovém výboru. Organizačními záležitostmi se již několik let zabývá firma Auvix s velkým týmem spolupracovníků.

Jako nejstarší filmový festival o životním prostředí na světě se stal členem prestižního mezinárodního festivalu evropských festivalů ECOMOVE v Berlíně, který se koná každé dva roky a kam vysílají všechny evropské festivaly své vítězné filmy. Naše filmy již dvakrát zvítězily. Je jistě velkým uznáním, že prezidentem tohoto evropského festivalu je Ing. František Urban, CSc., který EKO FILMu dlouhá léta řediteloval.

Tricáté výročí je bezesporu příležitostí nejen k bilancování slavné minulosti, u které jsem měl tu čest být od samého začátku, ale zejména k přípravě neméně slavné budoucnosti.

**Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc.,
bývalý dlouholetý člen Festivalového výboru
Foto Jana Plamínková**

Informace o zasedání Rady EU pro životní prostředí ze dne 14. října 2004 v Lucemburku

Dne 14. října 2004 se v Lucemburku uskutečnilo řádné zasedání Rady EU pro životní prostředí. Delegaci České republiky vedl ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek. Zasedání Rady se naposledy ve své funkci komisařky pro životní prostředí zúčastnila Margot Wallström.

Zasedání Rady mělo na programu tyto hlavní body:

1. Zvládání povodňových rizik

Základem pro jednání byl dokument „Flood risk management: Flood prevention, protection and mitigation“, ve kterém Evropská komise navrhla společný postup v rámci EU při zlepšování protipovodňových opatření s cílem čelit hrozbám záplav. Evropská komise navrhla řadu kroků, včetně plánů protipovodňových opatření pro dotčená povodí řek a pobřežní oblasti, map zátopových území znázorňujících rizikové oblasti, koordinace výměny informací a zvyšování veřejné informovanosti. Dokument shrnuje dosavadní aktivity jak Evropské unie, tak členských států EU v oblasti povodňových rizik, prevence ochrany a zmírnění následků povodní. Součástí dokumentu je také návrh na vypracování společného evropského akčního programu na ochranu proti povodním a další spolupráce členských zemí.

Respektovány jsou obecné zásady a principy, které jsou v současnosti všeobecně uznávány; jde např. o uplatňování řízeného povodňového rizika, princip solidarity (po i proti proudu), interdisciplinární přístup (vodní hospodářství, územní plánování, zemědělství, doprava, urbanistika, ochrana přírody), integrované řízení povodí (rámcová směrnice o vodách), dlouhodobý přístup (udržitelný rozvoj), preventivní přípravy (včetně vzdělávání veřejnosti) atd.

Problematika povodní byla diskutována již na neformálním zasedání Rady EU pro ŽP v červenci tohoto roku v Maastrichtu, kde se členské státy dohodly na navázání intenzivní spolupráce v této oblasti a podniknutí společných kroků. Na zasedání Rady dne 14. října 2004 byly členskými státy **přijaty závěry Rady**. V přijatých závěrech Rady se ponechává při přípravě povodňových plánů a v rámci souvisejících činností velká míra samostatnosti na regionální úrovni a na úrovni ucelených povodí. Rada však zároveň uznává i nutnost harmonizovaného postupu za účelem zvýšení úrovně ochrany před povodněmi a omezení potenciálních rizik pro občany EU, infrastrukturu i životní prostředí. Závěry Rady Evropskou komisi vyzývají, aby v souladu se závěry Rady a ve spolupráci s členskými státy vypracovala evropský akční program na ochranu proti povodním. Česká republika se spolu s Maďarskem připojila k vystoupení Slovenska, které upozornilo na důležitost integrovaného i diferencovaného přístupu vzhledem ke specifickým podmínkám v členských státech, zdůraznilo nutnost řešení otázky financování opatření proti povodním, nutnost zvýšení retenční schopnosti krajiny a upozornilo na souvislost s územním plánováním a technickými nástroji ochrany. Nutnost

řešení finančního aspektu, stejně tak jako nezbytnost přeshraniční spolupráce zdůraznily v rámci diskuse i ostatní členské státy.

2. Návrh směrnice o nakládání s odpadem z těžebního průmyslu

Směrnice o nakládání s odpadem z těžebního průmyslu vytváří právní rámec pro nakládání s těmito odpady, přičemž pro určité druhy odpadů, představující nízké riziko pro životní prostředí, jako je neznečištěná zemina a inertní odpady, stanovuje jen omezené požadavky. Návrh směrnice ukládá určité povinnosti provozovatelům činností, při nichž vzniká těžební odpad, zavádí povolení k provozování odpadního zařízení, klasifikuje odpadní zařízení podle možného rizika vzniku nehody na zařízení (kategorie s významným rizikem pro havárie) a ostatní kategorie a stanovuje rámcové podmínky pro výstavbu a provozování zařízení pro nakládání s odpadem.

Cílem návrhu směrnice je minimalizovat negativní účinky odpadu z těžebních aktivit na životní prostředí a lidské zdraví, stejně tak jako předcházet vážným nehodám, a to zejména zajištěním dlouhodobé stability odkališť a odvalů. V rámci členských států Evropské unie pochází 29 % odpadů z těžební činnosti, což představuje 400 mil. tun heterogenního a nebezpečného odpadu.

Návrh diskutovaný na zasedání Rady byl vyváženým kompromisem mezi různými stanovisky a názory členských států a **očekávané politické shody se podařilo dosáhnout**. Maďarsko a Rakousko se zdrželo hlasování (nebyl přijat jejich návrh rozšířit povinnost provozovatelů poskytnout finanční záruky na rekultivaci nejen vlastního úložiště odpadů, ale také zasaženého území v okolí úložiště). ČR návrh směrnice, který při současném zachování vysoké úrovně stávající právní úpravy činností produkujících odpady z těžebního průmyslu zvyšuje ochranu lidského zdraví a životního prostředí v této oblasti, podpořila. Na základě návrhu nizozemského předsednictví by měla být preambule směrnice doplněna o nový odstavec vyzývající členské státy, aby připravily a zveřejnily tabulky objasňující vazbu mezi směrnicí a její transpozicí do národního právního řádu. Návrh směrnice bude nyní předložen Evropskému parlamentu do druhého čtení.

3. Návrh nařízení k některým fluorovaným skleníkovým plynům a návrh směrnice týkající se emisí z klimatizačních systémů v motorových vozidlech

Fluorované skleníkové plyny, tzv. F-plyny, představují skupinu vyjmenovaných chemických sloučenin, které se mohou jako znečišťující složka v ovzduší

významně negativně podílet na vzniku nežádoucích změn globálního klimatu. Jejich celosvětovou každoroční výrobu a spotřebu lze odhadovat na úrovni milionu tun. Toto množství v převážné míře uniká do ovzduší. Ve svém použití jsou F-plyny obdobou freonů, používají se hlavně v oboru chladírenství a klimatizace, ve výrobě a aplikacích tepelných izolací, požární ochraně apod.

Zásadně důležité na zasedání Rady bylo vyjasnění vhodného právního základu pro připravované nařízení. V úvahu připadaly články 175 a 95 Smlouvy o založení ES. První z nich umožňuje přijmout členským státům přísnější legislativní úpravu než stanovuje připravované nařízení. Druhý článek snižuje riziko vzniku obchodních bariér.

Rakousko, Dánsko a Švédsko považovaly použití článku 175 za jedinou přijatelnou možnost. Tyto státy mají již přijatou přísnější národní právní úpravu o F-plynech, než jakou zavádí navrhované nařízení.

Pro řadu dalších států bylo přijatelné duální řešení založené na člancích 175 s částečným použitím článku 95 Smlouvy o založení ES pro některá ustanovení připravovaného nařízení.

Po náročném jednání se podařilo dosáhnout **politické shody** s uplatněním duálního právního základu s doplněným prohlášením o rozsahu působnosti tohoto nařízení. Rakousko a Dánsko hlasovaly proti návrhu a připraví vlastní deklaraci, Švédsko a Portugalsko se hlasování zdržely. Česká republika sice považuje použití článku 175 jako právního základu pro navrhované nařízení o F-plynech za vhodné, ale duální právní základ s částečným použitím článku 95 Smlouvy o založení ES je pro ni jako pro většinu ostatních států přijatelný. Další ustanovení tak, jak byla v poslední verzi návrhu předloženém předsednictvím, zůstala beze změny.

Konečné přijetí nařízení a směrnice týkající se F-plynů bude reálným krokem k omezení jejich nepříznivého vlivu na klimatické změny a dobrým příspěvkem k plnění cílů Kjótského protokolu.

4. 10. Konference smluvních stran Rámcové úmluvy o klimatické změně

Pro nadcházející 10. Konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (dále Úmluva) byly **přijaty závěry Rady**, v nichž se především zdůrazňuje nutnost nadále pokračovat ve zmírňování dopadů globální změny klimatu ve smyslu Úmluvy a Kjótského protokolu, přičemž Evropská unie by měla využít vedoucí úlohu na světovém poli v této oblasti s přihlédnutím ke konkurenceschopnosti evropského průmyslu. Rada dále ve svých závěrech potvrdila důležitost procesu ratifikace Kjótského protokolu a jeho včasného vstupu v platnost a vyzvala státy, které protokol dosud neratifikovaly, mimo jiné Rusko, aby tak urychleně učinily; uvítala pokrok učiněný při implementaci schématu obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v rámci Společenství či podpořila nižší uhlíkovou náročnost ekonomiky a s tím spojené rozšiřování obnovitelných zdrojů energie.

Česká republika patří do skupiny zemí, které již Kjótský protokol ratifikovaly, a proto podporuje snahy o jeho vstup v platnost (dnes především ratifikace Ruskem). Zároveň si je však Česká republika vědoma i toho, že dlouhodobě nelze globální klimatické problémy řešit bez aktivní spolupráce s USA a později i s rozvojovými zeměmi.

5. Příležitost eko-efektivních technologií v rámci Lisabonského procesu

V souvislosti s přípravou Rady pro ŽP na jarní summit Evropské unie bylo téma efektivního využívání technologií, vedoucích současně ke snížení zátěže pro životní prostředí a posílení ekonomiky a zaměstnanecké politiky, diskutováno již na neformálním zasedání Rady v červenci tohoto roku v Maastrichtu.

Na zasedání Rady dne 14. října proběhla k problematice příležitosti eko-efektivních technologií v rámci Lisabonského procesu politická diskuse a byly **přijaty závěry Rady**, v nichž se především poukazuje na prospěšnost environmentálních technologií při naplňování cílů Lisabonské strategie a podtrhuje nezbytnost podporovat projekty šířící o environmentálních technologiích informace mezi veřejnost. V závěrech Rady je dále zdůrazněna nutnost úzké spolupráce mezi průmyslovým a environmentálním sektorem či důležitost implementace Akčního plánu pro environmentální technologie (ETAP).

Přijaté závěry budou na prosincovém zasedání Rady ještě doplněny, zejména na základě závěrů tzv. Kokovy skupiny (jde o skupinu nezávislých expertů na vysoké úrovni v čele s bývalým nizozemským předsedou vlády Wimem Kokem, která byla ustavena v dubnu tohoto roku pro přípravu střednědobého vyhodnocení Lisabonské strategie).

6. Udržitelná silniční doprava

Základem jednání Rady byla možná dodatečná opatření v oblasti negativních dopadů dopravy na životní prostředí a zdraví obyvatelstva vzhledem ke skutečnosti, že dosavadní opatření se v praxi prokázala jako nedostatečná. Mezi problémové otázky patří snižování znečištění ovzduší, snižování hluků vozidel a zvyšování energetické účinnosti vozidel s cílem snížit emise oxidu uhličitého. Pozornost byla také věnována netechnickým opatřením jako jsou např. management dopravy, alternativní pohony včetně alternativních paliv, cenová a daňová opatření či rychlostní limity.

Dle Evropské komise na 100 000 lidí v Evropě předčasně umírá (o 7 let) díky emisím. Evropská komise dále informovala o vývoji zkušebních metod, jež více odráží reálné podmínky a upozornila na interakci s oblastí bezpečnosti silničního provozu a konkurenceschopnosti. V rámci diskuse Francie vyzdvihla důležitost informovanosti v této oblasti a význam ekonomických a daňových pobídek ke snížení emisí (systém bonus-malus), Švédsko poukázalo na velké riziko skleníkových plynů a nutnost transformovat evropské ekonomiky, Rakousko vyzvalo k lepšímu využívání

kapacit stávající infrastruktury a používání biopaliv. Členské státy se shodly především na nutnosti zavedení redukováných emisních standardů pro emise NO_x pro dieselové osobní automobily a dodávkové vozy, stanovení přísnějších hlukových limitů pro pneumatiky a přijetí strategie pro energeticky účinnější vozidla po roce 2008-9. Česká republika navrhuje opatření, jejichž účelem je zlepšit dosavadní neuspokojivou situaci v oblasti dopadů dopravy na životní prostředí a na zdraví obyvatel, podporuje.

7. Financování Natury 2000

Základem pro politickou diskusi bylo sdělení Evropské komise ke strategii financování evropské soustavy chráněných území Natura 2000 pro období 2007 – 2013, kde se již nepočítá s vytvářením speciálního finančního nástroje pro financování soustavy Natura 2000, nýbrž s využíváním existujících nástrojů - zejména strukturálních fondů, programu LIFE+ a fondu rozvoje venkova (tzv. integrační přístup).

Na zasedání Rady byla vedle otázky integračního přístupu diskutována také problematika potenciálních mezer ve financování, zajištění budoucího financování s ohledem na priority, navrhované nástroje a opatření. V rámci diskuse Finsko, Portugalsko či Slovinsko upozornily na riziko nerovnoměrného rozdělování prostředků. Španělsko zmínilo problém financování ochrany biotopů v mořském prostředí a problém zavlečených druhů a dále poukázalo na nutnost finančně podpořit zejména místa s vysokou biodiverzitou. Lotyšsko navrhlo v každém z výše uvedených fondů vyhradit prostředky k financování Natury 2000. Česká republika ve svém vystoupení jménem Slovenska a Maďarska podpořila posílení fondu LIFE+, který umožní rozšíření péče o území soustavy Natura 2000, a zdůraznila, že finanční prostředky pro monitorování a sledování stavu lokalit soustavy Natura 2000 by měly být členským státům rozdělovány podle plochy, kterou tato území v daném státě skutečně zabírají.

Integrační přístup byl podpořen většinou členských států. Zároveň se však členské státy shodly na tom, že je nutné pečlivě posoudit potřeby financování Natury 2000, přesně zhodnotit dostupnost čerpání prostředků na financování soustavy Natura 2000 ze stávajících fondů a na základě toho stanovit a dodržovat přesná pravidla. Problematika financování evropské soustavy chráněných území Natura 2000 pro období 2007 – 2013 bude předmětem dalších jednání.

8. Tematická strategie o městském životním prostředí

Připravovaná tematická strategie o městském životním prostředí definuje čtyři prioritní oblasti: územní plánování, městský environmentální management, městskou dopravu a ekologický způsob přepravy. Cílem Strategie je udržitelný rozvoj evropských měst. **Závěry Rady**, které byly **přijaty bez diskuse**, souhlasí s vymezením výše uvedených prioritních oblastí a podtrhují nutnost řešit zejména problémy s hlukem, se znečištěním ovzduší v důsledku automobilové dopravy a problém opětného využití opuštěných, případně kontaminovaných pozemků, stejně tak jako problém výstavby související se suburbani-

zací. Zohledněny budou rozdílné existující systémy územního plánování v jednotlivých členských státech, rozdílné systémy veřejné správy a rozdílné podmínky v jednotlivých městech.

Přijaté závěry Rady reflektují všechny hlavní požadavky členských států k budoucí tematické strategii o městském životním prostředí. Česká republika za zásadní považuje zvyšovat participaci obyvatel a veřejné povědomí o této problematice, podporovat ekologicky šetrné chování, pečovat o městskou biodiverzitu, plánovat městský systém zeleně a dbát o kvalitu veřejných prostranství.

9. Konference ministrů zemí EECCA a partnerských zemí, Kyjev + 1

Konference ministrů zemí EECCA a partnerských zemí je součástí programového procesu „Životní prostředí pro Evropu“, jehož cílem je poskytnout celoevropské fórum pro politiku životního prostředí, otevřené nejen vládám, ale také mezinárodním organizacím, nestátním neziskovým organizacím, finančním institucím a dalším partnerům. 5. ministerská konference v Kyjevě v květnu minulého roku (konference jsou nedílnou součástí tohoto programového procesu) zdůraznila potřebu partnerství pro řešení environmentálních problémů zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie a v tomto kontextu přijala „Strategii životního prostředí států východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“ (dále Strategie). 6. ministerská konference, o níž se na Radě vedla politická diskuse, proběhla v Tbilisi ve dnech 21. – 22. října 2004 a zaměřila se na implementaci Strategie (tzv. Kyjev + 1).

Evropská unie řadí implementaci Strategie ke svým důležitým úkolům a přizpůsobila k tomu jak řadu svých nástrojů (např. program TACIS, programy subregionální spolupráce či Dohody o partnerství a spolupráci), tak vyhlásila rozsáhlé partnerské iniciativy (např. Evropská vodní iniciativa pro region EECCA). Předpokládá se, že obdobným způsobem (tzn. partnerskými iniciativami, dvoustrannými dohodami, projekty rozvojové pomoci) budou implementaci Strategie v zemích EECCA podporovat také jednotlivé členské státy. V rámci diskuse k tomuto tématu Česká republika informovala Radu o svých aktivitách v procesu „Životní prostředí pro Evropu“ a podpořila základní myšlenky prohlášení Evropské unie na ministerskou konferenci v Tbilisi. Nizozemské předsednictví ocenilo konkrétní příspěvek České republiky v rámci zahraniční rozvojové pomoci, stejně tak jako uvítalo návrhy na další rozvoj subregionální spolupráce a zapojení nových členských zemí EU.

V rámci bodu různé **Česká republika informovala** ostatní členské státy **o zasedání smluvních stran Montrealského protokolu o látkách poškozujících ozonovou vrstvu, konaném ve dnech 22. – 26. listopadu v Praze**. Česká republika je v plnění požadavků Montrealského protokolu ve srovnání s některými stávajícími členskými státy EU žádajícími nyní o výjimky z plnění (např. Velká Británie, Francie, Nizozemí, Španělsko či Itálie) příkladnou zemí.

**Mgr. Kamila Kriegová,
odbor EU MŽP**

Informace o hodnocení Rumunska, Bulharska, Turecka a Chorvatska v jejich přípravě na vstup do EU

Evropská komise dne 6. října 2004 vydala stejně jako v předchozích letech pravidelné zprávy o pokroku v přípravě na členství kandidátských zemí - Bulharska, Rumunska a Turecka za rok 2004, včetně výhledů členství Turecka v EU. Přijala také Strategický dokument o pokroku Bulharska a Rumunska v přípravě na členství v EU, včetně předvstupní strategie pro Chorvatsko. Všechny hodnocené země se řadí mezi země kandidátské, které usilují o vstup do Evropské unie – Turecko podalo svoji přihlášku již roku 1987, Bulharsko se přihlásilo stejně jako Rumunsko v roce 1995, Chorvatsko zažádalo o členství v roce 2003.

V pravidelných zprávách Komise hodnotí schopnost států plnit **ekonomická a politická kritéria**, která byla stanovena na jednání Evropské rady v Kodani v červnu 1993 a v případě Chorvatska i podmínky stanovené Stabilizačním a Asociačním procesem započatým rozhodnutím Evropské rady v dubnu roku 1997.

Na základě dosažených pokroků očekává Evropská komise u **Rumunska a Bulharska uzavření přístupových jednání do konce roku 2004, jejich vstup do EU je plánován na 1. leden 2007**. Podle Komise jsou obě země fungujícími tržními ekonomikami, které plní kodaňská politická kritéria. Pokud se ale ukáže, že kandidáti nejsou připraveni na vstup, je možné jejich začlenění do EU odložit o rok, tj. do 1. ledna 2008.

V případě Turecka Komise ve své zprávě doporučila zahájení přístupových jednání, protože dostatečně plní politická kritéria pro vstup, přičemž Turecko doufá v započetí rozhovorů v první polovině roku 2005. Turecko však bude muset pokračovat v nastartovaném reformním procesu. Komise také varuje, že jednání budou dlouhá a těžká. Konečné slovo o zahájení rozhovorů bude mít Evropská rada, která rozhodne na svém zasedání v prosinci 2004.

U **Chorvatska** Komise doporučuje posílení předvstupní strategie.

Bulharsko a Rumunsko

1. Obecné hodnocení

Obě země označila Evropská komise za fungující tržní ekonomiky, které všeobecně plní svoje závazky z vyjednávání a splňují i politická kritéria vstupu do EU.

Asociační dohoda mezi **Bulharskou republikou** a EU byla uzavřena v roce 1993. Přihlášku ke členství v EU podalo Bulharsko 14. prosince 1995. Na summitu Evropské rady v Helsinkách roku 1999 bylo rozhodnuto přizvat Bulharsko k jednáním o vstupu do EU. Rozhovory o přidružení byly oficiálně zahájeny 15. února 2000. Všechny kapitoly byly předběžně uzavřeny již v červnu 2004.

Rumunsko podalo svoji přihlášku ke členství v EU dne 22. června 1995. Ve své zprávě z října 1999 Evropská komise doporučila zahájit s Rumunskem přístupová jednání. Ta byla započata 15. února 2000. Většinu kapitol se Rumunsku již podařilo uzavřít, Rumunsko nadále jedná o konkurence-

schopnosti, životním prostředí, soudnictví a kapitole „Ostatní“.

Cílem Evropské komise je **podepsat přístupové smlouvy s oběma státy v roce 2005**, aby mohly být přijaty za **členy od 1. ledna 2007**. Pokud ovšem Bulharsko a Rumunsko nebudou připravené, je Komise připravená vstup o rok odsunout.

2. Bulharsko – kapitola 22 „Životní prostředí“

Bulharsko dosáhlo všeobecně uspokojivé úrovně legislativního přizpůsobení a posílilo své administrativní struktury. Klíčovým však zůstává **zajištění plné implementace** právních předpisů. Vyjednávání ke kapitole životní prostředí byla již předběžně uzavřena, Bulharsko vyjednalo **8 přechodných období**:

- Směrnice Rady 1999/32/ES o snižování obsahu síry v některých kapalných palivech – přechodné období do konce roku 2009 pro topný olej, do konce roku 2010 pro těžká paliva

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/63/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin (VOC) vznikajících při skladování benzinu a při jeho distribuci od terminálů k čerpacím stanicím – do konce roku 2007 pro 355 benzinových stanic a 50 silničních tankerů, do konce roku 2009 pro 653 benzinových stanic a 466 silničních tankerů

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech – do konce roku 2009 na 15% recyklační cíl pro plasty, do konce roku 2011 na 50% recyklaci

- Směrnice Rady 1999/31/ES o skládkách odpadů – do konce roku 2014 pro 14 zařízení

- Nařízení Rady (EHS) č. 259/93 o doozoru nad přepravou odpadů v rámci Evropského společenství, do něj a z něj a o její kontrole – do konce roku 2009 na dovoz odpadu z jantaru (Amber list of recovery)

- Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod – do konce roku 2010 pro zařízení v obcích nad 10 tisíc ekvivalentních obyvatel, do konce roku 2014 pro zařízení v obcích s 2 - 10 tisíci ekviv. obyv.

- Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) – do konce roku 2011

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80 o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení – do konce roku 2014.

Při implementaci předpisů se Bulharsko musí zaměřit zejména na kvalitu ovzduší, průmyslové znečištění, nakládání s nebezpečnými odpady, ochranu přírody, vydávání integrovaných povolení a chemické látky.

Komise doporučuje zaměřit se na dokončení transpozice horizontální legislativy. V oblasti ovzduší je nutné zefektivnit monitorování stavu znečištění a připravit a implementovat akční plány a monitorovací systémy. U **odpadového hospodářství** se vyskytlo zpoždění při transpozici legislativy týkající se zejména skládek a PCB/PCT, nedostatky jsou u přeshraničního pohybu odpadů, vozidel s ukončenou životností a odpadních vod. Je nutno uvést do provozu systém na sběr odpadů a jeho obnovu a nakládání s ním. Pozornost musí být věnována také nebezpečným odpadům. Dále se Bulharsko musí zaměřit na plnou transpozici a implementaci **Rámcové směrnice o vodách**, pokračovat ve sběru dat k ustavení soustavy **Natura 2000**, v boji proti **průmyslovému znečištění** musí stát více spolupracovat s průmyslem a vytvořit systémy integrovaného povolování. U **GMO** doposud nebyla přijata potřebná legislativa a nedostatečně jsou ošetřeny také **látky poškozující ozonovou vrstvu**, hodnocení rizik u stávajících látek a dovoz a vývoz **nebezpečných chemikálií**. Dále nebyly transponovány předpisy týkající se **hluku**. Také oblast **jaderné bezpečnosti** potřebuje posílit, a to zejména po stránce transpozice, ochrany pracovníků a zajištění pohybu radioaktivního odpadu. Bulharsko by také více mělo podporovat **udržitelný rozvoj**.

Komise dále Bulharsku doporučuje, aby **pokračovalo v posilování svých administrativních kapacit**, za současného zvyšování kvalifikace a znalostí státních zaměstnanců. Dosažení vytyčených cílů by dopomohlo i **navýšení investic** do oblasti životního prostředí, a to jak z veřejného, tak soukromého kapitálu.

3. Rumunsko – kapitola 22 „Životní prostředí“

Všeobecně se Komise vyjádřila, že kvalita hodnocení dopadů na životní prostředí v Rumunsku se zlepšuje, avšak transpozice komunitární legislativy stále nebyla dokončena.

Nedostatky lze nalézt zejména v sektoru **ochrany ovzduší** (nedokončená transpozice předpisů týkajících se emisí z nesilničních strojů), **odpadů** (vozy s ukončenou životností, elektrošrot a skládky, národní a regionální plány nakládání s odpady, systémy sběru odpadů), **kvality vod** (vypouštění nebezpečných látek do povrchových vod), **ochrany přírody** (příprava na soustavu Natura 2000), **průmyslového znečištění** (spalování odpadů, VOC v organických rozpouštědlech), u **chemických látek** (biocidy, látky poškozující ozonovou vrstvu, hodnocení rizik u existujících látek), u **hluku** a **jaderné bezpečnosti**.

Rumunsko dosáhlo relativně uspokojivé úrovně sladění své legislativy s evropskou a začalo také posilovat své administrativní struktury. Rumunsko požaduje **přechodná období na 10 směrnic a jedno nařízení**:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/63/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin (VOC) vznikajících při skladování benzínu a při jeho distribuci od terminálů k čerpacím stanicím – žádost o přechodné období na implementaci pro 16 silničních přepravních kontejnerů do konce roku 2007 a pro 432 silničních kontejnerů do konce roku 2009

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES doplněná směrnicí 2004/12/EC o obalech a obalových odpadech – plná transpozice očekávána do poloviny roku 2005; žádost o přechodné období do konce roku 2010 na cíl 50% recyklace nebo znovuvyužití energie (60% do konce roku 2013), 15% recyklační cíl pro plasty a dřevo; do konce roku 2013 dále pro celkový recyklační cíl 55 %, 22,5 % pro plasty a 60 % pro sklo

- Směrnice Rady 1999/31/ES o skládkách odpadů – žádost o výjimku do 1. 1. 2017 (omezení působnosti pro stávající zařízení a na čl. 5/3/a, 5/3/b a Annex I, bod 2.)

- Nařízení Rady (EHS) 259/93 o dohledu a kontrole zásilek odpadů v rámci Evropského společenství, do něj a z něj a o její kontrole – žádost o přechodné období za účelem snížení negativních dopadů na životní prostředí

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (elektrošrot – WEEE) – žádost o přechodné období do konce roku 2008

- Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod – žádost o přechodné období do 1. 1. 2022 bude rumunskou stranou ještě zvážena; Rumunsko vyhlásilo svoje území za citlivou oblast (sensitive area)

- Směrnice 76/464/EHS o znečišťování určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí Společenství a dceřině směrnice – požadavek na přechodné období do konce roku 2009 pro látky: hexachlorobenzen, hexachlorobutadien, 1,2-dichloroethan, trichloroethylen a trichlorobenzen z 21 průmyslových zařízení; na rtuť a kadmium ze 27 zařízení a na lindan ze tří zařízení

- Směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě – žádost o přechodné období do 1. 1. 2022

- Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) – přechodné období do 1. 1. 2015 na implementaci

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení – žádost o výjimku pro existující zařízení do 1. 1. 2016

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES o spalování odpadů – požadavek do konce roku 2007 pro 52 a do konce roku 2008 pro 58 spaloven zdravotnického odpadu

Turecko

1. Obecné hodnocení

Dohodu o přistoupení k ES podepsalo Turecko již v roce 1963, žádost Turecka o vstup obdrželo

Evropské společenství v roce 1987, celní unii vytvořilo ES s Tureckem v roce 1995. Rozhodnutí přidělit Turecku statut kandidáta na členství do EU padlo na jednání Evropské rady v Helsinkách v prosinci 1999.

Ve své zprávě ze 6. října 2004 Evropská komise hodnotí zejména snahu Turecka **pokračovat v reformních procesech s cílem splnit kodaňská politická kritéria**. Zejména v posledních několika letech se Turecko uchýlilo k ústavním a legislativním změnám (např. zrušení trestu smrti). Turecko klade větší důraz na ochranu lidských práv a uznává nadřazenost evropského a mezinárodního práva. Musí však ještě podstoupit řadu změn, například prohlubovat práva menšin, zejména Kurdů.

Komise upozorňuje na fakt, že rozšíření EU o Turecko bude zásadním krokem, ovlivněným zejména jeho rozlohou, geografickou polohou, ekonomickou, kulturní a náboženskou orientací a počtem obyvatel. Se vstupem Turecka do EU bude nutné přehodnotit fungování strukturální politiky, kde by se Turecko stalo ve velké míře a na dlouhou dobu příjemcem strukturální pomoci (HDP v roce 2003 dosahovalo výše 28,5% průměru EU-25; v jednotlivých regionech se ukazatele pohybují mezi 8 – 46% průměrného HDP EU-25). Zátěž by zde byla i na Společnou zemědělskou politiku, vzhledem ke klíčovému postavení zemědělství v turecké ekonomice.

Evropská komise bude také zvažovat trvalé přechodné období na volný pohyb osob. V neposlední řadě by se velmi změnil poměr zastoupení zejména středně velkých a velkých států v Evropském parlamentu a Turecko by mělo také výraznou moc v hlasovacím mechanismu Rady. Všeobecně však bude mít vstup Turecka do EU pozitivní vliv na vnitřní trh.

Turecko bude moci čerpat **předvstupní pomoc**. Komise pro něj navrhla vytvoření nového nástroje (IPA – Instrument for Pre-Accession Assistance), ze kterého by Turecko čerpalo prostředky od roku 2007 a který by vycházel ze současných nástrojů Phare, SAPARD a ISPA.

Komise doporučuje pokračovat v započatých **politických reformách**, zejména v oblasti **lidských práv** (mučení, práva žen a rovnost pohlaví, práva menšin a práva dětí, postavení odborů).

První **hodnotící zpráva o pokroku Turecka** je plánována na prosinec 2005. Přístupová jednání budou záviset na stupni uskutečněných reforem. Komise doporučí zastavit jednání v případě porušování svobody, demokracie a lidských práv. Rada v takovém případě bude rozhodovat kvalifikovanou většinou.

Jednání s Tureckem budou strukturována do **tří pilířů** – (1) podpora, posilování a monitorování reformního procesu v Turecku, (2) jednání s Tureckem budou vedena v rámci mezivládní konference, kde rozhodnutí budou činěna jednomyslně a za účasti všech členů EU a (3) podporován bude politický a kulturní dialog mezi občany EU a Turecka, za významné účasti občanské společnosti. Bez ohledu na výsledek jednání však musí Turecko zůstat součástí evropských struktur.

Komise ve svém hodnocení konstatuje, že Turecko dostatečně plní politická kritéria pro

vstup do EU a doporučuje proto zahájit s Tureckem vstupní jednání. Konečné rozhodnutí bude učiněno na jednání Evropské rady v prosinci 2004.

2. Turecko – kapitola 22 „Životní prostředí“

Jen malý pokrok od loňské zprávy byl zaznamenán u integrace aspektů životního prostředí do ostatních politik. Jako pokrok v oblasti horizontální legislativy lze hodnotit přistoupení Turecka k **Rámcové směrnici OSN o změně klimatu** (Turecko ale doposud neratifikovalo Kjótský protokol), přijetí nařízení o **EIA** a pravidla o **přístupu k informacím o životním prostředí** nebo například přijetí nařízení o ochraně vod před znečištěním dusičnany. V rámci zajištění **kvality ovzduší** bylo přijato nařízení o kvalitě paliv a dostupnosti informací pro spotřebitele o ropné ekonomice a emisích CO₂ z nových osobních aut. U **odpadů** byla přijata legislativa ošetřující přeshraniční pohyb nebezpečných odpadů ve Středozemním moři, obalové odpady, stavební odpad a odpadní oleje a baterie a akumulátory. V oblasti **chemických látek** bylo zakázáno používání pesticidů a podobných látek. **Jaderná bezpečnost** byla posílena přijetím nařízení o odpadech z radioaktivních látek.

V oblasti životního prostředí doporučuje Evropská komise Turecku **posílení a zefektivnění fungování administrativních struktur** (od roku 2003 existuje sjednocené Ministerstvo životního prostředí a lesů). EK vytýká Turecku malou míru transpozice a implementace environmentálního *acquis*.

Nejvíce zaostávajícími oblastmi jsou **horizontální legislativa, kvalita ovzduší a vod** (propojení legislativy s Rámcovou směrnicí o vodách), **odpadové hospodářství** (Turecku chybí Národní odpadová strategie a Plán nakládání s odpady), **ochrana přírody** (úroveň harmonizace práva je velmi nízká; problémem je úbytek přírodních stanovišť), **průmyslové znečištění a řízení rizik**. Zajištěn musí být také dostatečný přísun **investic** do životního prostředí. Turecko se musí zaměřit hlavně na **transpozici a implementaci právních předpisů** a posílení administrativních struktur. Musí také více podporovat udržitelný rozvoj.

I přes dosažené pokroky, **míra transpozice environmentálního *acquis* zůstává velmi nízká, Turecko má také problémy s implementací a prosazováním platné legislativy**. K dosažení cílů musí Turecko zajistit větší přísun investic do sektoru životního prostředí.

Chorvatsko

1. Obecné hodnocení

Chorvatsko se otevřelo Evropské unii zejména po prezidentských volbách v roce 2000, ve kterých zvítězil Stjepan Mesic. **Stabilizační a asociační dohoda** s Chorvatskem, která má tvořit právní rámec pro vztahy mezi EU a Chorvatskem do jeho vstupu do EU, byla s Chorvatskem podepsána v říjnu 2001, avšak ratifikace nebyla doposud do-

končena. Cíl vstupu Chorvatska do EU byl chorvatskou vládou vytyčen v prosinci 2002 a Chorvatsko podalo **příhlášku ke členství v EU 21. února 2003**. V červnu 2004 Evropská rada rozhodla o **zahájení přístupových rozhovorů s Chorvatskem na počátku roku 2005**. Všechny balkánské státy mají perspektivu členství v EU, přihlášku již podala kromě Chorvatska i Makedonie. Vstup balkánských zemí do EU by završil proces transformace těchto zemí na oblast míru, stability a prosperity, které byly narušeny po rozpadu bývalé Svazové republiky Jugoslávie na počátku devadesátých let a následných balkánských válkách.

Pravidelné zprávy začne Komise na Chorvatsko vydávat od podzimu 2005. V případě závažného porušení principů svobody, práva, demokracie, lidských práv a základních svobod bude mít Komise možnost zastavit přístupová jednání.

V rámci **předvstupní pomoci** bude mít Chorvatsko v roce 2005 k dispozici 105 milionů EURO, v roce 2006 140 milionů EURO. Finanční prostředky po roce 2007 budou rozvrženy v rámci nové finanční perspektivy. **Komunitární pomoc** však získávalo Chorvatsko již od roku 1991 – v letech 1991 až 2003 obdrželo prostřednictvím ECHO (European Commission's Humanitarian Aid Office) a programu Obnova celkem 550 milionů. V rámci programu **CARDS** získalo v roce 2001 60 milionů EURO, na roky 2001 až 2004 je pro Chorvatsko alokováno 257 milionů, přičemž prioritami jsou demokratická stabilizace, ekonomický a sociální rozvoj, spravedlnost a vnitřní záležitosti, budování administrativních kapacit, životní prostředí a přírodní zdroje.

2. Chorvatsko – kapitola 22 „Životní prostředí“

Právním rámcem pro ochranu životního prostředí je v Chorvatsku **zákon na ochranu životního prostředí** z roku 1994, novelizovaný v roce 1999. V roce 2004 byl sektor životního prostředí zahrnut do **Národního programu integrace do EU**. Speciálně pro životní prostředí byla v roce 2002 chorvatským parlamentem přijata **Národní strategie životního prostředí**, která je implementována **Národním akčním plánem pro životní prostředí**. Chorvatsko ovšem postrádá strategii udržitelného rozvoje.

Na mezinárodní úrovni je Chorvatsko zapojeno do činnosti **Regionálního programu na obnovu životního prostředí** (Regional Environmental Reconstruction Programme – REReP), do aktivit **Evropské agentury pro životní prostředí** financovaných prostřednictvím programu CARDS a do programu **LIFE - Třetí země**. Chorvatsko je také zapojeno do činnosti **Visegrádské čtyřky** při budování národních ekologických sítí.

Ústředním orgánem státní správy Chorvatska pro ochranu životního prostředí je v roce 2000 ustavené **Ministerstvo ochrany životního prostředí, fyzického plánování a konstrukcí** (Ministry of Environmental Protection, Physical Planning and Construction). V roce 2002 byly ustaveny pomocné orgány, Environmentální agentura (Environmental

Agency) a Státní institut na ochranu přírody (State Institute for Nature Protection). Chorvatsko potřebuje posílit zejména administrativní struktury, vytváření finančních mechanismů a plánování a také zajistit investice do sektoru životního prostředí, které jsou v současné době nedostačující.

V oblasti **změny klimatu** je Chorvatsko signatářem Rámcové konvence OSN o změně klimatu a podepsalo také (ještě neratifikovalo) Kjótský protokol. U zákona na ochranu životního prostředí je nutné zajistit jeho plné propojení s **Aarhuskou úmluvou** o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí. Aktualizaci potřebují také zákon o **EIA**, plně nebylo implementováno *acquis* týkající se **SEA**. Boj proti znečištění ovzduší musí být posílen zejména vytvořením programů na kvalitu ovzduší, včetně posílení monitorování. Největším problémem Chorvatska je však **odpadové hospodářství**. Národní zákonná úprava, která navíc ještě nebyla plně implementována, není v souladu s požadavky a standardy EU. Musí být přijat Plán nakládání s odpady. Většina odpadů končí v současné době na skládkách, z nichž mnohé odporují stávajícím zákonům, pro nebezpečný odpad dokonce neexistují žádná vymezená místa. Chorvatsko je účastníkem **Mezinárodní úmluvy na ochranu povodí Dunaje** a sestavuje plán na řízení povodí. V oblasti odpadních vod je čištěno jen asi 12 %, z toho druhotně jen 5 %. Chorvatsko musí investovat zejména do systému na sběr odpadních vod, nakládání s odpadními vodami a dodávky pitné vody. **Ochrana přírody** je právně ošetřena novým zákonem na ochranu přírody – v současné době je chráněno 10 % chorvatského území. Výzvou se vstupem do EU je zejména ustavování sítí chráněných území Natura 2000. Ochrana chráněných území musí být posílena. Zajištěna musí být také ochrana ohrožených druhů podle úmluvy CITES. Problematickým může být nedávné přesunutí kompetencí v oblasti ochrany přírody z Ministerstva životního prostředí na Ministerstvo kultury. Chorvatsko nemá vybudovaný **integrovaný systém prevence a kontroly průmyslového znečištění**. Chorvatsko v současné době také nesplňuje limity EU stanovené pro velká spalovací zařízení. Legislativa v oblasti **chemických látek** je nedostatečná, neexistuje seznam látek pohybujících se na trhu, problematika biotechnologie není ošetřena po právní stránce vůbec. Legislativa musí být prohlubována také v oblasti **jaderné bezpečnosti** a ochrany před radiací, přičemž za jadernou bezpečnost je zodpovědné Ministerstvo hospodářství. Zákon o jaderné bezpečnosti byl přijat v říjnu 2003.

Celkově Komise doporučuje Chorvatsku přikládat větší důraz ochraně životního prostředí, zejména v praktické rovině a při začleňování environmentálních aspektů do ostatních politik, a posílení administrativních a investičních kapacit.

Zuzana Krystová,
odbor Evropské unie MŽP,
oddělení pro bilaterální a multilaterální
evropskou spolupráci

Co pro nás znamená ratifikace Kjótského protokolu Ruskem?

Ríjen se v Rusku opět stává historickým mezníkem a jenom doufejme, že tentokráte už konečně půjde o mezník, který bude lidstvu přínosem. Vzkazem z Moskvy o náhlé změně postoje vůči Kjótskému protokolu se vrátila naděje, že proces, který byl započat v roce 1990, opět dostane zelenou. Ačkoliv do těchto dnů byl protokol ratifikován již 126 států, přesto stále chybělo potřebných 10,8% emisí skleníkových plynů ekonomicky vyspělých států k tomu, aby mohl vstoupit v platnost a aby mohla být v příštím roce zahájena jednání i o jeho dalším pokračování po roce 2012. Bohužel, pouze Rusko bylo tím státem, který mohl k potřebnému zvratu přispět poté, co v roce 2001 prezident Bush Kjótský protokol odmítl.

Rusko si bylo velice dobře svojí úlohy vědomo a hodně dlouho drželo svět v napětí, co udělá. Ne, že by mělo mít se splněním svého cíle z Kjóta zásadní problém! Již v roce 1997 při vyjednávání o číslech protokolu zatlačilo svět do defenzivy tím, že si prosadilo, že v letech 2008 - 2012 může dosáhnout stejné emisní úrovně jako v roce 1990, a to přesto, že ruské emise byly tehdy oproti referenčnímu roku o 32% nižší. V politicky značně neprůhledné hře pokračovalo dále i za situace, že jeho emise stále klesaly (podle poslední emisní inventury provedené pro rok 1999 činí pokles emisí 38%). Nakonec, proč ze vzniklé situace nevyzískat... Původně se předpokládalo, že jeho hlavní snahou bude prodat „přebytečné a nepotřebné emise“ těm, kteří sami nebudou cíle schopni naplnit - a Rusko skutečně finanční prostředky na zlepšení svojí ekonomické situace potřebuje. I proto byla část světa ochotna věřit ruským slibům, že protokol ratifikuje u příležitosti summitu o dalším vývoji Země v Johannesburgu v roce 2002 či u příležitosti Světové klimatické konference v roce 2003, kterou Rusko tak velkolepě uspořádalo v Moskvě.

Ruská hra

Nic z toho se však nenaplnilo a Rusko svoji hru hrálo dál. Zjistilo totiž, že po definitivním americkém odmítnutí může jeho, a zejména evropská „cena“ výrazně stoupat a že lze ze hry vyzískat daleko více, než jenom peníze z prodeje „nějakých nadbytečných emisí“. Byly zde problémy spojené s přijetím do Světové obchodní organizace, domácí politické nesnáze, pokračující krize v Čečensku. Putin nastoupil cestu vyjednávání s USA, ale později se orientoval spíše na Brusel, kde cítil větší průchodnost. Jaká část těchto jednání se skutečně týkala snahy řešit klimatickou změnu a jaká část jiných problémů Ruska, to ukáže až čas – politická jednání rozhodně příliš transparentní nebyla. Proč Putin svůj souhlas vydal právě nyní, když ještě před rokem při moskevské konferenci tento environmentální problém zcela bagatelizoval? Zatím to odmítl komentovat, ale objevují se dohady, že si tak chtěl zlepšit obraz před zahraniční veřejností po zásahu v Beslanu a plánech na omezení demokracie v Rusku.

Zanechme však spekulaci! Důležité je, že Kjótský protokol po sedmi letech nejistot vstoupí na počátku příštího roku v platnost a že bude možno zahájit jednání o jeho dalším pokračování. Pětiprocentní snížení, které protokol v současné době předpokládá, nemůže ani zdaleka stačit k tomu, abychom riziko nebezpečí globální změny zcela odvrátili. Je zde ale

naděje, že i některé lépe prosperující rozvojové státy přistoupí na proces snižování emisí. Na druhé straně však výsledek listopadových voleb v USA dává jen pramalou naději, že se k jednacímu stolu v příštích čtyřech letech vrátí i největší světový producent emisí skleníkových plynů.

Kjótský protokol a my

Co však tento ruský krok znamená pro nás? Až Kjótský protokol vstoupí v platnost, „opráší se“ již zpracované a projednané texty usnesení, které jsou připravené ke schválení na První konferenci smluvních stran Kjótského protokolu, která by se mohla konat na podzim příštího roku. Usnesení ukládají ekonomicky vyspělým státům s kvantitativními závazky řadu povinností, které bude třeba naplnit. Nejenom laická veřejnost, ale i řada politiků si však představuje, že vzhledem k našemu kjótskému cíli (snížení emisí o 8% do období 2008 - 2012 oproti stavu v roce 1990) a k současnému poklesu emisí o 27,1% včetně příznivých emisních projekcí vlastně téměř „o nic nejde“. Převažuje představa, že u nás problémy nejsou. To je ale hluboký omyl! Splnění číselného cíle je pouze nutná, ale nikoliv postačující podmínka k tomu, aby Česká republika v prvním kontrolním období Kjótský protokol splnila. K tomu je třeba zajistit celou řadu dalších úkolů, což si, bohužel, málokdo uvědomuje.

Do konce roku 2006 je třeba dokončit konečný přepočítání celé emisní trendové řady od roku 1990, která musí plně respektovat platnou a mezinárodně závaznou metodiku, která se v posledních letech dost mění. Výsledná časová řada bude základem pro závěrečnou kontrolu naší národní inventury a pro následný výpočet hraniční hodnoty národního emisního množství pro období 2008 - 2012. Pokud bychom neprokázali, že vypočtené emisní množství je korektní, byla by provedena použitím kvalifikovaného odhadu jeho úprava, která by původní propočty v každém případě znevýhodnila. Je třeba provést nastavení a autorizaci národního inventarizačního mechanismu, který musí splňovat řadu požadavků a kritérií, včetně zajištění právního a finančního – to vše je třeba udělat zcela systémovým přístupem do konce příštího roku.

Chybí lidé i peníze

Do konce roku 2006 je třeba rovněž zahájit činnost národního registru emisních jednotek, který bude sledovat pohyb všech druhů emisních jednotek, které jsou protokolem definovány, a bude schopen komunikovat s podobnými registry ostatních států

protokolu. I tento systém musí respektovat celou řadu mezinárodně platných pravidel právě proto, aby jednotlivé registry spolu mohly vzájemně a bezproblémově spolupracovat. Do konce příštího roku je třeba zpracovat a odevzdat Čtvrté národní sdělení ČR o plnění závazků ČR vyplývajících z podpisu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a rovněž připravit i Národní zprávu o dosaženém pokroku ve snižování emisí. Oba tyto dokumenty nemohou být pouze zprávami proklamativního charakteru, ale musí být dokumenty ryze technickými, ve kterých bude popsáno vše to, co se u nás za posledních 15 let skutečně pro snížení emisí udělalo. A aby toho nebylo málo, je třeba od počátku příštího roku zahájit i obchodování s emisními povolenkami na úrovni podniků a v rámci členských států EU. Úkolů, které vyplývají z přijetí mezinárodní dohody i z členství v EU je mnoho, lidí a finančních prostředků však málo!

Česká republika se prakticky od počátku mezinárodních jednání k Rámcové úmluvě a ke Kjótskému protokolu pravidelně zúčastňovala. Vzhledem ke značné složitosti celé problematiky stále probíhají jednání nejenom na úrovni OSN a OECD, ale zejména v rámci EU. Jak se projednávají okruhy otázek rozšiřují, tak se zvyšuje i počet a specializace jednání. V období přípravy na členství jsme při těchto jednáních v rámci EU byli pouze jako pozorovatelé a absence či jistá pasivita se promítala. Zřetelným zlomem však byl okamžik, kdy jsme se stali plnými a právoplatnými členy. Pochopitelně se nyní očekává, že se Česká republika bude na činnostech podílet daleko aktivněji než doposud. Svoji roli rovněž sehrává skutečnost, že to byla právě EU, která výrazně přispěla ke změně názoru v Rusku, že to je právě EU, která v současnosti skutečně sehrává vůdčí roli v celém procesu mezinárodních jednání v této oblasti.

Klimatický vlak se rozjíždí

Počet expertních skupin na jednotlivá témata se v rámci EU zvyšuje (dnes je jich sedm a další zcela

jistě přibudou – např. určité skupina pro tzv. F-plyny) a jednotlivé členské státy do nich vysílají profesně zdatné specialisty a skutečné odborníky na daná témata. Bohužel, v řadě případů je naše současné zastoupení na jednáních velmi formální a odborně ne zcela dostačující. Dnes jde již o problémy natolik specializované, že jeden delegát nemůže rozsah celé složité problematiky ani zdaleka odborně pokrýt, projednáváním otázek totiž nerozumí! Asi i proto se jednání expertních skupin, v nichž právě lze spatřovat počátky vzniku evropské legislativy či počátky vzniku společných stanovisek, naši zástupci prakticky vůbec nezúčastňují. Přicházíme tak o mnoho, neboť při závěrečných projednáváních nových legislativních opatření je můžeme ovlivňovat již nejvýše pouze „kosmeticky“. Víím, že náš současný přístup se nikterak zásadně nevymyká přístupu velké většiny ostatních nových členských států, ale původními členskými státy i Komisí není tento přístup vnímán příliš pozitivně a rozhodně dobrému jménu ČR nepřispívá. Ale hlavně se sami již ve svých počátcích připravujeme o možnost ovlivňování procesu vývoje této prioritní environmentální problematiky EU.

V období plného členství v EU a zvláště v období, kdy Kjótský protokol již záhy zcela určitě vstoupí v platnost, je třeba tento stav považovat za značně neuspokojivý a varující. Je proto potřeba na něj upozornit, dokud je ještě čas – „klimatický vlak“ se nyní rozjede velmi rychle! Nestačí totiž o změně klimatu jako „...naší environmentální prioritě...“ pouze hovořit ve chvílích, kdy se to od nás očekává a kdy je to politicky vhodné. Je třeba, aby se změna klimatu stala i u nás skutečnou environmentální prioritou, aby úkoly plynoucí z Kjótského protokolu byly řešeny skutečně systémově, aby při tom byly využity všechny dostupné kapacity a aby se nespolehalo pouze na to, že splnění číselného ukazatele protokolu nám ke spokojenosti stačí.

**RNDr. Jan Pretel, CSc.,
vedoucí oddělení změny klimatu,
Český hydrometeorologický ústav**

Podaří se našim městům opět uspět v soutěži o Evropské ceny?

Generální ředitelství pro životní prostředí Evropské komise bude v roce 2005 již potřetí oceňovat městské úřady Evropskou cenou za nejlépe připravený program Evropského týdne mobility 2004.

Cena za nejlepší Evropský týden mobility má ocenit nejúspěšnější aktivity měst, zapojených do tohoto celoevropského projektu. V České republice by se Evropské ceny mohlo dočkat některé z 19 měst. Mezi ně patří Boskovice, Bohumín, České Budějovice, Hlučín, Hodonín, Hradec Králové, Chrudim, Jablonec nad Nisou, Kopřivnice, Kroměříž, Letovice, Moravská Třebová, Moravský Krumlov, Ostrava, Olomouc, Strakonice, Telč, Třebíč a Vsetín.

Evropská cena za nejlepší program Evropského týdne mobility 2004 je vyhlášena pro všechny místní úřady z členských i kandidátských zemí EU, které podepsaly „Chartu Evropského týdne mobility a Ev-

ropského dne bez aut 2004“. Uzávěrka přihlášek do soutěže o evropskou Cenu za Evropský týden mobility je dne 31. prosince 2004. Slavnostní předání cen se bude konat v roce 2005 a cenu vítězům předá evropský komisař pro životní prostředí.

Informace o soutěži, jejích pravidlech i registrační formulář pro obce jsou k dispozici na adrese <http://www.22september.org>. V posledním ročníku soutěže o Cenu za Evropský týden mobility 2004 se mezi deset nejúspěšnějších evropských měst dostala Kroměříž (viz Zpravodaj MŽP 6/2004).

**Mgr. Eva Veverková,
odbor vnějších vztahů MŽP**

Další informace:

<http://www.mobilityweek-europe.org>
<http://www.22september.org>

Nobelova cena míru za rok 2004 udělena „udržitelnému rozvoji, demokracii a míru“

Letošní Nobelovu cenu míru obdržela významná keňská bojovnice za lidská a občanská práva, nynější náměstkyně ministra životního prostředí a přírodních zdrojů Keňské republiky profesorka Wangari Muta Maathai, za prosazování udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí a zvláště pak přírody.

Wangari Muta Maathai se narodila v r. 1940 v okrese Nyeri ve střední Keni, v úrodné oblasti s bohatými lesy a přírodou, nedaleko Aberdarského pohoří a nejvyšší keňské hory Mount Keňa. Pochází z nejpočetnějšího kmene Kikujů, který tvoří téměř čtvrtinu obyvatelstva této 40-ti milionové země, která i přes značné sociální kontrasty je hospodářsky

nejvyspělejší zemí východoafrického regionu a patří mezi přední i v rámci subsaharské Afriky.

První mezi ženami

Životopis Wangari Maathai a její vědecká kariéra připomíná osudy českých žen na konci 19. a na počátku 20. století a zároveň i boj řady čs. disidentů z posledního čtvrtstoletí 20. století. Koncem 50. let minulého století odešla Maathai po ukončení středoškolských studií do USA, kde absolvovala vysokoškolské vzdělání v Kansasu (B.Sc.) v r. 1964 a v Pensylvánii na Pittsburské univerzitě s titulem M.Sc. v oboru veterinární anatomie v r. 1966 jako první keňská žena v historii. Po návratu začala pracovat jako vědecká pracovnice na Nairobské univerzitě a dále si zvyšovala kvalifikaci studiem embryologie a elektronické mikroskopie na Mnichovské univerzitě v SRN a na Nairobské univerzitě, kde pak získala doktorát v r. 1971 jako vůbec první žena ve východní a střední Africe. V r. 1974 se stala asistentkou katedry veterinární anatomie a poté její vedoucí. V r. 1976 byla jmenována docentkou jako první žena na Nairobské univerzitě.

V té době byla zvolena předsedkyní Národní rady keňských žen a začala prosazovat zlepšení jejich postavení především v oblasti školství, zdravotní péče i politických práv. Začala se intenzivněji zabývat problematikou životního prostředí, především ochranou přírody vzhledem k rozvíjejícímu se průmyslu, exportním odvětvím zemědělství, nekontrolované ambiciózní výstavbě, vyvíjející postupně negativní tlak na keňské životní prostředí. Proto již v r. 1977 založila Hnutí zeleného pásu (Green Belt Movement), jehož hlavním cílem byla ochrana životního prostředí a zalesňování, vzhledem k tomu, že převážná většina území Keni jsou polopouště, aridní a semiaridní půdy. Wangari Maathai byla ještě v té době jmenována tehdejším prezidentem Moiem profesorkou Nairobské univerzity, opět jako vůbec první žena v této části Afriky.

Politické i osobní problémy

Emancipační snahy Wangari Maathai a její prosazování se ve veřejném životě Keni s sebou přinášelo ve změněných politických podmínkách po nastoupení nového nekikujského prezidenta Moie (prezident od srpna 1978 do ledna 2003) zrod podezíravosti vůči jejím aktivitám. To se projevilo i v rodinném životě. Její manžel, tehdejší poslanec Národního shromáždění Mwangi Maathai (za intenzivně se ekonomicky a stavebně rozvíjející nairobský volební obvod Langata v bezprostřední blízkosti Nairobského národního parku) za přispění tehdejší politicky zmanipulovatelné justice dosáhl rozvodu s ní, matkou tří dětí. Wangari Maathai byla ihned zbavena předsednictví Národní rady keňských žen, a proto se začala plně věnovat ochraně životního prostředí.

Jí vedené hnutí dokázalo za dvanáct let, než bylo v r. 1989 zakázáno, provozovat téměř 1500 lesních školek a mělo přes 50 000 členů, což je v podmínkách rozvojové země úctyhodný počet. Wangari Maathai vedla kampaně proti výstavbě megalomanských objektů na území hlavního města Nairobi. Např. v letech 1988 – 1989 proti projektu výstavby šedesátiposchodové budovy v nairobském Parku Svobody, která se měla stát mj. sídlem jediné povolené politické strany Keňského afrického národního svazu – KANU, v rámci tehdejšího politického systému jedné politické strany.

Životní prostředí, postavení žen a demokracie

Koncem 80. let byla již Wangari Maathai světově uznávanou osobností v oblasti ochrany životního prostředí, prosazování myšlenky udržitelného rozvoje a také postavení žen, které začala chápat i v jeho propojení s bojem za lidská práva a občanské svobody. Radikální politické a společenské změny ve světě na samém konci 80. let se projeví i v Keni v tlaku na vládnoucí režim prezidenta Moie obnovit v zemi pluralitní politický systém. Wangari Maathai patřila mezi přední politické aktivisty, kteří byli v rámci boje za demokracii v Keni pronásledováni režimem, nesčetněkrát vyslýcháni a vězněni. I za přispění mezinárodního tlaku byl donucen Moiův režim souhlasit v prosinci 1991 s obnovením pluralitního politického systému a s obnovením činnosti politických stran a také následně pak i s činností Hnutí zeleného pásu.

Wangari Maathai se zapojila do činnosti Fóra za obnovení demokracie (FORD), založeného v srpnu a oficiálně pak zaregistrovaného v prosinci 1991 v čele s veteránem keňského politického opozičního života Jaramogim Ogingou Odingou (1911 – 1994). Po rozpadu FORDu na dvě frakce v průběhu roku 1992 zůstala Wangari Maathai věrná Odingově linii

Ministr Ambrozek gratuloval Wangari Maathai

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek poslal laureátce Nobelovy ceny za mír paní Wangari Muta Maathai těsně po udělení ceny blahopřejný dopis.

„Důležitou podmínkou udržitelného rozvoje v dnešní společnosti je i hodnotový a politický rozměr, což právě paní Maathai svým životem a postoji dokázala,“ říká Libor Ambrozek. Ve svém blahopřejném dopise jí za její celoživotní statečnost poděkoval a pozval ji zároveň do Prahy na 16. zasedání smluvních stran Montrealského protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu Země. S Wangari Maathai se Libor Ambrozek setkal osobně v listopadu 2003 v Nairobi na 15. zasedání téže mezinárodní smlouvy.

„Udělení letošní Nobelovy ceny míru za příspěvek k udržitelnému rozvoji, demokracii a míru je výrazným gestem nejen k africkému kontinentu či postavení žen, ale také pro udržitelný rozvoj, který přes deklarovanou podporu především v hospodářsky vyspělých zemích stále nenachází dostatečnou odezvu,“ dodává Ambrozek.

a sama iniciativně vyzývala ke sjednocení rozštěpené opozice v zájmu vítězství nad prezidentem Moiem v parlamentních a prezidentských volbách. Proto založila v červenci 1992 Hnutí za svobodné a spravedlivé volby a v září pak Základní zprostředkovatelskou skupinu k nalezení shody v rámci opozice. Její snahy bohužel tehdy skončily neúspěchem, což umožnilo v prosincových volbách opětovné vítězství prezidenta Moie a jeho strany KANU.

Wangari Maathai, nehledě na skutečnost, že byla keňskou policií i vládními strukturami prezidenta Moie v nadcházejících letech 1992 – 2002 často nenávisně pronásledována a šikanována, včetně krátkodobých zatčení, byla příkladem neustálého prosazování sjednocení opozice, oproštění se od sobeckých osobních zájmů a hraní např. na strunu tribalismu.

V těchto letech se kromě politiky, kdy se stala mj. v r. 1997 neúspěšnou kandidátkou na funkci prezidenta ve volbách v prosinci 1997 za Liberální stranu Keni (kdy opět vyčerpala svoje výzvy na sjednocení opozice), věnovala činnosti v rámci Panafrického zeleného pásu, jehož vznik iniciovala a stále koordinovala jeho aktivity ve východní Africe. Výčet její angažovanosti v mezinárodních environmentálních vztazích, jak regionálních, tak celoafrických i globálních, především na nevládní a na vědecké úrovni, by byl nekonečný. Pozornost světové veřejnosti si získal např. její boj v letech 2000 - 2002 za zachování původního lesa Karura na okraji města Nairobi, na který si kromě keňských investorů dělali a stále dělají zálsusk i zahraniční investoři. Je nutné poznamenat, že především přítomnost Programu OSN pro

životní prostředí (UNEP) v Nairobi a věhlas Wangari Maathai pomáhaly v posledních letech držet na uzdě nenávisť Moiova režimu vůči ní.

Pozitivní zvrát

Teprve na podzim 2002 se podařilo po dramatických zvratech v jednotlivých politických stranách v Keni dosáhnout sjednocení protimoiovské opozice. Wangari Maathai se svojí Liberální stranou se sloučila s ostatními stranami v Národní duhovou koalici (NARC), která v prezidentských a parlamentních volbách koncem prosince 2002 rozhodující většinou zvítězila. V parlamentních volbách byla Wangari Maathai poprvé zvolena poslankyní Národního shromáždění za volební obvod Tetu ve Střední provincii. Nový keňský prezident Emilio Mwai Kibaki jmenoval 3. ledna 2003 svou vládu, v níž pověřil prof. Wangari Muta Maathai funkcí náměstkyně ministra životního prostředí a přírodních zdrojů. Na toto významné místo se nyní dostal skutečný odborník, který i nadále může - a také tak činí - i na mezivládní úrovni prosazovat důsledně udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí.

Udělení letošní Nobelovy ceny míru za příspěvek k „udržitelnému rozvoji, demokracii a míru“ je výrazným gestem nejen k africkému kontinentu, k postavení žen, ale především k otázce udržitelného rozvoje, který přes mnohou deklarovanou podporu ani v hospodářsky vyspělých zemích nenachází plné porozumění ze strany všech důležitých účastníků.

**JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategií MŽP**

**Zpravodaj MŽP můžete nalézt i v elektronické podobě
na webových stránkách MŽP:**

www.env.cz → Ministersvo → Periodika → Zpravodaj MŽP

Revitalizace Halenkovického potoka

Na území Zlínského kraje bylo v poslední době provedeno Zemědělskou vodohospodářskou správou několik akcí, které přispěly k zlepšení vodního režimu v krajině a zejména pak i k ochraně života a majetku lidí.

Mezi posledně dokončené akce patří „Revitalizace Halenkovického potoka“. Tato akce s rozpočtovanými náklady 2,2 milionu Kč vyplynula jako nutné řešení povodňové situace v katastru obce Halenkovice. Ve dnech 8. a 9. května 1996 postihly povodí Halenkovického potoka přívalové srážky. Ty iniciovaly vznik povodňového průtoku na Halenkovickém potoce, který způsobil značné škody v obci Halenkovice, zničil a poškodil dvě záchytné nádrže na neupraveném toku nad obcí Halenkovice a zdevastoval upravené koryto Halenkovického potoka pod obcí. Během akce došlo k revitalizaci toku v říčním kilometru 1,25 – 2,55, kde byly umístěny příčné objekty výšky 0,4 m s kombinací dřevěných prahů a drsného skluzu. V km 2,32 – 2,54 byl postaven jednořadý laťový plůtek, ve dně pohoz kamenem, úprava sklonu svahů a bylo provedeno osetí svahů travní směsí. Celkem je v tomto úseku 21 ks skluzů a 9 příčných prahů. Druhá etapa úprav pak byla v úseku 2,55 – 2,93 říčního kilometru, kde bylo provedeno snížení podélného sklonu svahů koryta toku umístěním 4 balvanitých a 7 dřevěných

prahů. Významnou součástí revitalizační akce byla výstavba vodní nádrže a vodní tůně na 3,75 říčním kilometru (foto).

Průtočná vodní nádrž s homogenní sypanou hrází byla zčásti tvořená původním tělesem protržené hráze. Délka hráze je 29 m, šířka v koruně 3 m, max. výška nad terénem 3,95 m. Objem nádrže při normální hladině nadržení 460 m³, při max. hladině 2 100 m³. Plocha stálé hladiny nádrže je 500 m². Pod hrází nádrže vznikla tůň o ploše 275 m². Bezpečnostní přeliv boční, dimenzován na převedení stoleté vody. Odpadní koryto přelivu ústí do tůně pod nádrží.

Podél toku i nově vybudované nádrže je doprovozná výsadba dřevin (stromy: dub letní, javor mléč, lípa srdčitá, topol černý, vrba bílá, jilm vaz, z keřů vrba jíva, líska obecná, slivoň trnka, hloh obecný).

Revitalizační význam navržených opatření na Halenkovickém potoce je možno shrnout do následujících bodů:

- Zvýšení samočisticí schopnosti toku (odstupňováním nivelety dna, provzdušněním vodního sloupce pomocí příčných objektů)
- Zpomalení odtoku vody z území (retenční nádrž, vodní tůně)
- Ochrana obce Halenkovice před účinky přívalových srážek
- Vytvoření vodních biotopů pro rozvoj vodních a na vodu vázaných živočichů (zejména obojživelníků) a rostlin.

Podobnou akcí za 1 milion Kč byla již dříve realizovaná revitalizace Hostišovského potoka v katastrálním území města Zlín, která řešila stabilizaci toku a zlepšení čistoty vody.

Ing. Jiří Halačka, CSc.
ředitel ZVHS-OPM

Příprava revitalizace Borovinského potoka

Zemědělská vodohospodářská správa – Oblast povodí Moravy připravuje na okrese Žďár nad Sázavou v k. ú. obce Rodkov revitalizační akci na Borovinském potoce. Tento potok je levostranným přítokem potoka Z hájů, který v obci Rodkov ústí do Nedvědičky. Potok Z hájů byl v minulosti zatrubněn a v rámci revitalizace toku, která proběhla v letech 1998 – 1999, bylo vytvořeno nové otevřené koryto. Borovinský potok je v současné době rovněž veden v betonovém potrubí.

V rámci revitalizace toku v celkové délce 555 m bude provedeno jeho odtrubnění a vytvoření nového otevřeného koryta se soustavou několika mělkých tůní. Zvýšené průtoky budou převáděny plochou údolnicí po zatravněném povrchu, a proto bude soustava tůní umístěna mimo tuto údolnici. V horní části toku je dále navržena malá průtočná vodní nádrž o ploše 0,21 ha a objemu ochranného prostoru

910 m² s litorálním pásmem. V dolní části toku, který je v současné době neupravený, bude pomístně provedena sanace vzniklých nátrží.

Navržená revitalizace Borovinského potoka směřuje k obnově komplexního působení vodního prvku v krajině - nahrazení betonového potrubí otevřeným korytem. Průtočná vodní nádrž bude akumulovat vodu v krajině a přispívat k ochraně území ležící pod ní před povodněmi. Soustava celkem pěti tůní bude vytvářet příznivé prostředí pro život a reprodukci obojživelníků.

V současné době je příprava akce na úrovni investičního záměru a po jejím projednání a schválení AOPK se počítá s realizací v období let 2005 - 2006. Předpoklad investičních prostředků je 2,4 milionu Kč včetně projektové dokumentace a výkupu pozemků.

Ing. Jiří Halačka, CSc.
ředitel ZVHS-OPM

EKOFILM 2004

Ceny udělené na XXX. ročníku Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví

Porotce Vlado Milunič předává cenu režiséra Olze Sommerové; vlevo moderátor večera v Maškarním sále Martin Stropnický

Velká cena EKOFILMU

Filmu: V kruhu znovuzrození
Režie: Viliam Poltikovič
Země původu: Česká republika

Zvláštní cena poroty

Cena statutárního města České Budějovice

Filmu: Skrytá tajemství Norska
Režie: Florian Graner, Kevan Pegley
Země původu: Německo

Publicistika, zpravodajství

Filmu: Nedej se! Chamonix v Pošumaví
Režie: Martin Slunečko
Země původu: Česká republika

Dokument

Filmu: Dva muži na Sibiři
Režie: Olga Sommerová
Země původu: Česká republika

Vědecký, vzdělávací pořad

Filmu: Supi – létající popelnice
Režie: Paul Reddish
Země původu: Rakousko

Volná tvorba

Filmu: Tanec modrých andělů
Režie: Steve Lichtag
Země původu: Česká republika

Cena za režii

Filmu: Penyu Penyu – želvy z Celebeského moře
Režie: Christian Redinger
Země původu: Rakousko

Cena za scénář

Filmu: Nová energie
Scénář: Franz Fitzke
Země původu: Německo

Cena za kameru

Filmu: Prasata na útěku
Kamera: Neville Ottey
Země původu: Rakousko

Cena Ministerstva životního prostředí

Filmu: Myšlení vody
Režie: Tomáš Škrdlant
Země původu: Česká republika

Cena města Český Krumlov

Filmu: Plitvice-Země padajících jezer
Režie: Michael Schlamberger
Země původu: Rakousko

Cena Jihočeského kraje

Filmu: Waldviertel – okouzlení ze skalnaté země
Režie: Kurt Mündl
Země původu: Rakousko

Cena generálního partnera ŠKODA AUTO a.s.

Filmu: Tunelová vize
Režie: Joshka Wessels
Země původu: United Kingdom

Cena hlavního partnera ČSOB

Filmu: Hastrman Habrman
Režie: Rudolf Adler
Země původu: Česká republika

Cena UNESCO

Filmu: Symfonie nebeského města
Režie: Lordan Zafranović
Země původu: Srbsko, Černá Hora

Režisér Tomáš Škrdlant přebírá Cenu MŽP z rukou ministryně Libory Ambrozky

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422, e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica, výtiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 12/2004 předáno do tisku 6. 11. 2004.